

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE

FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

Evidenčné číslo:105003/B/2020/36109009597127684

**Vybrané pravicové politické strany v Európskej únii –
ich vznik a transformácia po migračnej kríze**

Bakalárska práca

2020

Tereza Burianková

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

**Vybrané pravicové politické strany v Európskej únii –
ich vznik a transformácia po migračnej kríze**

Bakalárska práca

Študijný program: Medzinárodné ekonomické vzťahy

Študijný odbor: Ekonómia a manažment

Školiace pracovisko: Katedra medzinárodných politických vzťahov

Vedúci záverečnej práce: Ing. Andrej Zrak

Bratislava 2020

Tereza Burianková

Čestné vyhlásenie

Čestne prehlasujem, že záverečnú prácu som vypracovala sama a že som uviedla všetku použitú literatúru.

Dátum:

.....

Tereza Burianková

Pod'akovanie

Touto cestou by som chcela pod'akovať vedúcemu mojej bakalárskej práce Ing. Andrejovi Zrakovi za rady, konzultácie a ochotu pri celom procese písania tejto práce.

ABSTRAKT

BURIANKOVÁ, T.: *Vybrané pravicové strany v Európskej únii – ich vznik a transformácia po migračnej kríze.* – Ekonomická univerzita v Bratislave. Fakulta medzinárodných vzťahov; Katedra medzinárodných ekonomických vzťahov a hospodárskej diplomacie. – Vedúci záverečnej práce: Ing. Andrej Zrak: FMV EU, 2020, 59 s.

Cieľom bakalárskej práce je analyzovať vybrané pravicové strany v Európskej únii, konkrétne v Maďarsku, ako vznikli a aký vplyv mala na nich migračná kríza z roku 2015. Práca je rozdelená do troch kapitol. Obsahuje 2 grafy a 1 obrázok. V prvej kapitole sa venujeme teoretickému vymedzeniu pojmov politika a politická strana. Taktiež je v nej popísaná história politických strán, rovnako ako ich súčasné rozdelenie, kde sa hlbšie zameriame na pravicový extrémizmus a nacionalizmus. Prvá kapitola je uzavretá vymedzením funkcií politických strán. Druhá kapitola je venovaná histórii politiky Európskej únie a následne nadväzuje na históriu politiky Maďarskej. V tejto časti je popísaný prvý a druhý stranický systém Maďarska. V záverečnej kapitole sa zaoberáme vývojom migračnej krízy z roku 2015 a aký vplyv mala na vybrané pravicové strany v Maďarsku. Analyzujeme ich zmenu rétoriky a postoja, a taktiež aký to malo dopad na Maďarsko.

Kľúčové slová: pravicová strana, migračná kríza, Fidesz, Jobbik, populizmus, migrant, azylant

ABSTRACT

BURIANKOVÁ, T.: *Selected right-wing parties in the European Union – their origin and transformation after the migration crisis*. – University of Economics in Bratislava. Faculty of International Relations; Department of International Economic Relations and Economic Diplomacy. – Thesis supervisor: Ing. Andrej Zrak: FMV EU, 2020, 59 p.

The aim of the bachelor thesis is to analyze selected right-wing parties in the European Union, specifically in Hungary, how they've originated and what impact the migration crisis of 2015 has had on them. The work is divided into three chapters. It contains 2 graphs and 1 image. In the first chapter we deal with the theoretical definition of the terms politician and political parties. It also describes the history of political parties, as well as their current division, where we focus more deeply on right-wing extremism and nationalism. The first section ends by defining the functions of political parties. The second chapter is devoted to the history of the European Union policy and then builds on the history of the Hungarian policy. This section describes the first and second party system of Hungary. In the final chapter, we deal with the development of the migration crisis of 2015 and what impact it has had on selected right-wing parties in Hungary. We analyze their change in rhetoric and attitude, and what impact it has had on Hungary.

Keywords: right-wing party, migration crisis, Fidesz, Jobbik, populism, migrant, asylum seeker

Obsah

Úvod.....	9
Ciele a metodika	11
1 Politika a politické strany	12
1.1 Vymedzenie pojmu politika	12
1.2 Vymedzenie pojmu politická strana.....	12
1.3 Demokracia v politických stranách	13
1.4 História politických strán	13
1.5 Typológia politických strán.....	15
1.5.1 Pravicový extrémizmus.....	18
1.5.2 Nacionalizmus	19
1.6 Funkcie politických strán	21
2 História európskej a maďarskej politiky	24
2.1 Európska politika v 20. a 21. storočí.....	24
2.1.1 Európska politika 20. storočia	24
2.1.2 Európska politika 21. storočia	27
2.2 Vývoj maďarskej politiky	29
2.2.1 Prvý stranický systém Maďarska	30
2.2.2 Druhý stranický systém Maďarska	34
3 Migračná kríza a jej dopad na vybrané pravicové politické strany – príklad Maďarsko	38
3.1 Priebeh migračnej krízy v Európskej únii.....	38
3.1.1 Prvá fáza	40
3.1.2 Druhá fáza.....	41
3.1.3 Tretia fáza	42
3.2 Vplyv migračnej krízy na maďarské pravicové politické strany	43

Záver	50
Zdroje.....	51

Úvod

V roku 2015 bol zlomový bod pre Európsku úniu v jej migračnej politike. Štáty na túto udalosť zareagovali rôznymi spôsobmi – niektoré svoju migračnú politiku sprísnil, iné sa stali benevolentnejšími. Jednou z tých, u ktorých nastal najvýraznejší posun smerom k sprísneniu je Maďarsko. Preto sme sa rozhodli spomedzi všetkých pravicových politických strán nachádzajúcich sa v Európskej únii venovať najmä tejto krajine, keďže mnohé jej rozhodnutia Európska únia považovala za kontroverzné.

Maďarsko je krajina rozprestierajúca sa na nížinách v Panónskej panve a má rozlohu takmer 95 000 km². Je súčasťou Európskej únie a zároveň je členom neformálneho zoskupenia 4 stredoeurópskych krajín V4 (Vyšehradské zoskupenie). Migračná kríza mala na túto krajinu vplyv, čo sa týka ešte väčšieho vzrastu populizmu a pravicových politických strán. Maďarský stranícky systém sa rozdeľuje do dvoch fáz, a to pred rokom 2010 a po roku 2010. Práve v tom druhom straníckom systéme hrá dôležitú úlohu strana *Fidesz*, kde vedúcim strany je Viktor Orbán. *Fidesz* je de facto skratkou maďarského názvu *Fiatal Demokraták Szövetsége*, čo v preklade znamená *Zväz mladých demokratov*. Jej začiatky sa spočiatku zdali byť liberálne, no neskôr sa vyprofilovala ako konzervatívna strana s národnými hodnotami a stala sa členom združenia konzervatívnych strán Európskej únie – Európskej ľudovej strany (EPP). Dnes možno spájať status tejto strany s prívlastkom národno-konzervatívny, s niektorými nacionalistickými prvkami.

Ďalšou pravicovou politickou stranou, ktorej sa v tejto práci venujeme je strana *Jobbik – Hnutie za lepšie Maďarsko*. Je to politická strana, ktorej sa dlho pripisovalo slovné spojenie krajnej pravice. Jej program obsahoval viaceré nacionalistické a extrémistické prvky. Postupne sa presúva do centra, keďže nedokáže dostatočne silne konkurovať pravicovému *Fideszu*.

Migračná kríza spôsobila v Európskom spoločenstve mnoho rozdielnych názorov na jej riešenie. Bola spôsobená dramatickým nárastom počtu osôb migrujúcich do Európy. Do Európskej únie prišlo viac ako 1 milión ľudí, väčšina z nich utiekla z vojny a teroru v Sýrii a ďalších krajinách. EÚ sa dohodla na rade opatrení na riešenie krízy. Patrí medzi ne pokus o vyriešenie základných príčin krízy, ako aj výrazné zvýšenie pomoci ľuďom, ktorí potrebujú humanitárnu pomoc v EÚ aj mimo nej. Na tieto aktivity poskytla taktiež finančné prostriedky. Maďarsko, najmä vládnuca strana *Fidesz* zareagovalo na ňu mimoriadne protekcionisticky. Tvrdila, že Maďarsko má ostať len Maďarom. Pohľad na ich rozhodnutia

sa medzi expertami líšia. Niektorí tvrdia, že rozhodnutia vlády voči migrantom je upieranie základného ľudského práva - poskytovania azylu. Iní tvrdia, že vláda Orbána iniciovala to, čo neskôr začala aplikovať samotná Európska únia, a jej správanie berú ako vzorové. V tejto bakalárskej téme sa budeme venovať tomu, aké rozhodnutia Fideszu vyvolala táto migračná kríza, a ako na to reagovali iné politické strany, najmä Jobbik.

Ciele a metodika

Migračná kríza je téma, ktorá je v poslednom čase často spomínaným problémom v spoločnosti. Je to úzko späté so vzostupom niekedy až krajne pravicových strán. Preto identifikujeme ako hlavný cieľ tejto bakalárskej práce analýzu správania pravicových politických strán, so zameraním na tie maďarské, vyplývajúce z udalostí migračnej krízy z roku 2015. V prvej kapitole sa zameriame na teoretické vymedzenie politických strán. Cieľom je nie len priblížiť si históriu ich vývoja, ale aj analyzovanie ich funkcií a typov. Identifikujeme si hlbšie pojmy nacionalizmus a pravicový extrémizmus, ktoré sú nevyhnutné pre pochopenie našej práce. Pri zozbieraní teoretických údajov použijeme najmä knižnú literatúru. Syntézou týchto údajov dospejeme k jednotným informáciám potrebných pre porozumenie ďalších častí našej práce.

V druhej kapitole máme stanovený cieľ priblížiť históriu maďarskej politiky. Zameriame sa na prvý a druhý stranícky systém Maďarska, a tiež na stranu Fidesz a Jobbik. Predtým, pre pochopenie kontextu vzťahu medzi Maďarskom a Európskou úniou, identifikujeme históriu Európskej únie. Údaje budeme čerpať z oficiálnych informácií poskytnutých agentúrami EÚ. Taktiež komparáciou informácií z vedeckých článkov získame dostatočne široký prehľad o danej problematike. Pri zbere údajov použijeme články z dôveryhodných internetových zdrojov.

V záverečnej časti analyzujeme migračnú krízu spolu s jej dopadom na Maďarsko, najmä na pravicové strany maďarského politického systému. Tento pracovný postup bude pozostávať zo zozbierania informácií, najmä z knižných zdrojov a odborných, ale aj internetových článkov. Pri tomto procese budeme využívať ako syntézu, tak aj komparáciu získaných údajov. Bude to najmä pri hľadaní dôveryhodnosti napísaných článkov, a teda či dané výroky alebo udalosti zodpovedajú realite. Vďaka použitiu tejto metódy sa nám podarí zozbierať dostatočné množstvo relevantných informácií.

1 Politika a politické strany

S politikou sa stretávame každodenne, či už priamo alebo nepriamo. Je úzko spätá s politickými stranami a preto je na vymedzenie pojmu politické strany, o ktorých sa v tejto bakalárskej budeme venovať najhlbšie, nutné si najprv v krátkosti predstaviť politiku ako takú.

1.1 Vymedzenie pojmu politika

Politiku je možné definovať ako činnosť, prostredníctvom ktorej ľudia robia, zachovávajú a menia všeobecné pravidlá, podľa ktorých žijú. Je neodmysliteľne spätá s pojmami konflikt a kooperácia. Konflikt je forma súťaže medzi dvoma a viac opozičnými stranami, ktoré vyjadrujú rozličné názory, preferencie, potreby a záujmy. Kooperáciu možno chápať ako vzájomnú spoluprácu, kde sa strany snažia o spoločné dosiahnutie cieľov. Podľa Heywooda je pri objasňovaní politiky nevyhnutné uviesť dva hlavné problémy:

- nejasnosť pojmu politiky a množstvo asociácií, ktoré majú mnohokrát negatívny výklad,
- termín politika má niekoľko prijateľných alebo legitímnych významov, ktoré sa nie vždy zhodujú.¹

1.2 Vymedzenie pojmu politická strana

Politická strana je definovaná rôznymi spôsobmi – môžeme ňou nazvať organizované a pravdepodobne trvalé združenie jednotlivcov alebo odlišiteľných skupín jednotlivcov s navzájom podobnými názormi, myšlienkami a hodnotami, ktoré sa snažia umiestniť svojich členov do vládnych úradov.² Od ostatných združení sa odlišujú najmä záujmom na verejných veciach, snahou o zabezpečenie volieb alebo vymenovania ich zamestnancov na verejné funkcie.³ Taktiež môže byť definovaná ako skupina ľudí, ktorá sa snaží získať a vykonávať politickú moc. Politické strany teda môžeme chápať ako

¹ HEYWOOD, Andrew. *Politics Fourth edition*. Londýn: Palgrave Macmillan, 2013. s.2. ISBN 978-0-230-36338-0.

² CHOVANEC, Jaroslav – HOTÁR, Viliam. *Politológia: Terminologický a výkladový slovník*. 2010. s. 312. ISBN 978-80-89241-34-7.

³ MARUME, S.B. – CHIKASHA, A. – NDUDZO, D. Political Parties. In: *Journal Mechanical and Civil Engineering*. [online]. Zimbabwe Open University. IOSR Journal of Mechanical and Civil Engineering. Jul.-Aug. 2016. roč. 13, č. 4, s. 140-152. ISSN 2278-1684. Dostupné na: <http://www.iosrjournals.org/iosr-jmce/papers/vol13-issue4/Version-7/S130407140152.pdf>

permanentné združenie občanov daného štátu, ktoré je založené na slobodnom členstve a programe. Snažia sa so svojím tímom vodcov zhmotniť návrhy na riešenie pretrvávajúcich problémov danej krajiny resp. štátu.⁴ Pre bližšie vymedzenie jej funkcií a typov je nevyhnutné sa najprv bližšie zaoberať históriou vzniku politických systémov a politických strán v nich.

1.3 Demokracia v politických stranách

Prv, ako uvedieme históriu politických strán je potrebné uviesť pojem demokracia, s ktorou sa stretávame už v staroveku. Tento politický termín sa dá voľne preložiť ako vláda ľudu. Demokracia je jednou z najdôležitejších kategórií politickej vedy. Paradoxne, v minulosti bol tento pojem chápaný skôr negatívne a používal sa na označenie chaotického stavu spoločnosti – znamenalo to *"vláda ulice"* alebo *"vláda luzy"*.⁵

Demokracia má základné stĺpy, o ktoré sa opiera a sú nimi národná suverenita, vláda založená na súhlase ovládaných, vláda väčšiny, práva menšiny, záruka základných ľudských práv, slobodné a čestné voľby, rovnosť pred zákonom, riadny súdny proces, ústavné obmedzenia vlády, sociálny ekonomický a politický pluralizmus, zásady tolerancie, pragmatizmus, spolupráce a kompromisu.⁶ Vzhľadom na mnoho početnosť týchto stĺpov, v každej krajine, resp. štáte prevláda iný dôraz na stránky, znaky, aspekty a charakteristiky demokracie.

1.4 História politických strán

Už od antiky sa v demokratických štátoch a spoločnostiach rozvíjali politické strany postupne meniac svoju organizačnú štruktúru na takú, akú poznáme dnes. Počas stáročí sa menili, zdokonaľovali a prehlbovali ideologické a programové zamerania, aby vznikali stále sa meniacim a novovznikajúcim potrebám. Neskôr práve národní buditelia v regiónoch predurčovali delenie monarchie, v ktorej bolo mnoho národností. Prostredníctvom národných buditeľov ľudia v daných regiónoch presadzovali svoje práva, vrátane toho na

⁴ HOFMEISTER, Wilhelm – KARSTEN, Grabow. *Political Parties: functions and organisation in democratic societies*. Singapur: Konrad Adenauer Stiftung, 2011. s. 12-26. ISBN 978-981-40-2283-5.

⁵ VASILOVÁ, Petra. Chápanie pojmu demokracia u Platóna. In: *8. študentská vedecká konferencia: zborník plných príspevkov*. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, 2013, vyd. 1, s. 532-540. ISBN: 978-80-555-0770-5.

⁶ HEYWOOD, Andrew. *Politics Fourth edition*. Londýn: Palgrave Macmillan, 2013. s.5-7. ISBN 978-0-230-36338-0.

národné sebaurčenie. V novších demokraciách je bežnejšie, keď sa politika omnoho rýchlejšie prispôsobí konkurenčnej viacstrannej politike v dôsledku náhlych prechodov.⁷

V minulosti pojem politických strán bol skôr nahrádzaný pojmom nátlakové skupiny, ktoré mali - a stále majú, za cieľ ovplyvňovať politickú moc, a zároveň vyvíjať na ňu nátlak. Francúzsky politológ dvadsiateho storočia Jean Meynaud tvrdí, že zatiaľ čo politická strana sa snaží vydobýť moc a udržať si ju, nátlaková skupina sa uspokojí s pôsobením nátlaku na politické strany bez toho, aby chcela zaujať jej miesto a tak získať moc.⁸ Preto vieme určiť, že nátlakové skupiny sa vyskytujú vo všetkých politických režimoch a všetkých dobách.

Stranu je možno chápať aj ako zoskupenie určené k účasti na politickom živote, k čiastočnému alebo úplnému dobytíu moci, a presadení myšlienok a záujmu svojich členov. Ide teda už o presadzovanie aj záujmov - s tým sa avšak stretávame ako u politických strán, tak aj u nátlakových skupín. Preto, aby sme vedeli rozlíšiť tieto dva pojmy, je treba si odpovedať na otázku, či ide stranám predovšetkým o moc a jej udržanie, alebo moc je len prostriedok k presadzovaniu hlásaných názorov.

Tieto zoskupenia začali nadobúdať podobu dnešných politických strán až v polovici 19. storočia, kedy sa politické smery a myslenie v Európe začalo polarizovať - najprv v Spojených štátoch amerických, potom v Spojenom kráľovstve, Francúzsku a po roku 1848 aj v ostatných krajinách európskeho kontinentu.⁹

Podľa Lipseta a Rokkana najmä rôznorodosť záujmov viedla k tzv. *cleavages*.¹⁰ Tento pojem nemá jednotný preklad do slovenčiny. Zvyčajne ho chápeme ako štiepenie, triedenie, konflikt alebo rozpor. Tvrdili, že práve problémy týkajúce sa spoločnosti, ekonomiky, politiky, kultúry a náboženstva delia spoločnosť na rôzne skupiny, čím sa vytvára priestor na reprezentáciu konkrétnych záujmov. Tvrdili, že počet a relatívna sila rozličných strán v európskych krajinách bola určená dvoma kľúčovými historickými udalosťami:

⁷ NATIONAL DEMOCRATIC INSTITUTE. *Political parties and democracy in theoretical and practical perspectives*. [online]. Washington: National Democratic Institute. 2013. s. 37-38 ISBN 978-1-880134-39-9. Dostupné na: <https://www.ndi.org/sites/default/files/FINAL-Policy-Development-PDF-2.pdf>

⁸ NOVÁK, Miroslav. *Systémy politických strán: úvod do jejich srovnávacího studia*. vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997. s.20. ISBN 80-85850-22-2.

⁹ Ibid, s. 24.

¹⁰ KARVONEN, Lauri – KUHNLE, Stein – LIPSET, Seymour Martin. *Party Systems and Voter Alignments Revisted*. New York/London: The Free Press, 2001. s. 4. ISBN 0-203-46932-1.

- národnou revolúciou a
- priemyselnou revolúciou.

Maurice Duverger je politológ, ktorý sa taktiež zaoberal pôvodom strán. Je jedným z najdôležitejších predstaviteľov inštitucionalistického prístupu, ktorý spája pôvod strán s rozkvetom parlamentu a taktiež všeobecného volebného práva, ale kladie dôraz aj na organizačnú štruktúru strán.¹¹ Rozlišuje pôvod strán na:

- volebné a parlamentné,
- mimoparlamentné a
- mimo volebné.

Strany podľa neho obvykle vznikajú súčasne s volebnými a parlamentnými procedúrami zastupiteľskej demokracie, s rozšírením volebného práva a parlamentných výsad. V mnoho prípadoch však strany vznikajú z už existujúcich inštitúcií, ktorých vlastná činnosť spadá mimo voľby alebo parlament. Medzi tieto inštitúcie zaraďuje odbory, priemyslové a obchodné inštitúcie, ako sú banky a veľké podniky, cirkvi, náboženské sekty, alebo politické ligy, tajné spoločnosti a ilegálne skupiny.

1.5 Typológia politických strán

Existuje mnoho rôznych typológií, ktoré charakterizujú politické strany. Je možné povedať, že už od počiatku politickej vedy sa mnoho autorov snažilo jednotne zatriediť politické strany a ich typy. Najdôležitejšie z nich sú nasledujúce:

- stranícke a masové, resp. hromadné strany,
- reprezentatívne a integračné strany,
- ústavné a revolučné strany,
- ľavicové a pravicové strany.

Pod straníckou stranou sa pôvodne myslela strana významných osobností, kde dominovala určitá neformálna skupina vodcov, ktorí nevideli zmysel pri budovaní masových strán. Tieto strany sa vyvíjali v Európe a Amerike počas 19. storočia, a takmer vždy vznikali z politických frakcií. Odrážali konflikt medzi dvoma triedami: aristokraciou na jednej strane a buržoáziou na druhej. Z anglického *cadre parties* sa termín „cadre“ častejšie používa na

¹¹ DUVERGER, Maurice. *Les partis politiques*. vyd. 10. Paríž: Armand Colin, 1981. s. 19. ISBN 2020060027.

označenie vyškolených a profesionálnych členov strany, od ktorých sa očakáva vysoký stupeň profesionality, politickej angažovanosti a doktrínálnej disciplíny.¹²

Charakteristickým znakom straníckych strán je spoliehanie sa na politicky aktívnu elitu, ktorá je schopná ponúknuť masám ideologické vedenie. V týchto stranách sú pre členstvo stanovené prísne politické kritériá avšak silnými motivátormi na členstvo v takýchto stranách je kariéra. Takýmito stranami sa v minulosti klasifikovali:

- komunistické strany Sovietskeho zväzu,
- nacistická strana v Nemecku,
- fašistická strana v Taliansku ale aj
- Čínska komunistická strana.

Masová strana kladie veľký dôraz na rozširovanie členstva a budovanie širokej volebnej základne, na rozdiel od straníckych strán majú malý počet prívržencov strany. Masové strany spájajú stovky tisíce, niekedy milióny nasledovateľov. Kľúčovou črtou týchto strán je, že kladú väčší dôraz na nábor a organizáciu ako na ideológiu a politické presvedčenie. Počet členov teda nie je jediným kritériom masovej strany. Podstatné je aj to, že sa snaží zorganizovať nielen tých, ktorí sú vplyvní alebo dobre známi, alebo tých, ktorí zastupujú záujmové skupiny, ale každého občana, ktorý je ochotný pripojiť sa k strane.

Reprezentatívne strany vnímajú svoju primárnu funkciu ako zabezpečenie hlasovania vo voľbách. Ich cieľ je teda skôr odrážať ako formovať verejnú mienku. Prijímajú stratégiu *catch-all*, teda vo voľnom slovenskom preklade *zachytenie všetkých*.¹³ Preto umiestňujú pragmatizmus pred zásadami a trhový prieskum pred populárnou mobilizáciou. Členovia strany sú ochotní prijať akékoľvek politiky, ktoré im v budúcnosti prinesú pravdepodobný úspech.

Integračné strany sú skôr proaktívne ako reaktívne – to znamená, že radšej vzdelávajú, mobilizujú a inšpirujú masy, než len reagujú na ich obavy.¹⁴ Boli to napríklad

¹² SCHLESINGER, J. – SCHLESINGER, M.S. Maurice Duverger and the Study of Political Parties. In *French Politics* [online]. USA: Department of Political Science, michigan State University. vyd. 4. s. 58-68. ISSN 1476-3427. Dostupné na: <https://www.palgrave.com/gp/journal/41253>

¹³ SARTORI, Giovanni. *Parties and Party Systems: A Framework for Analysis*. Spojené kráľovstvo: ECPR Press, 2005. s.122. ISBN 978-0-9547966-1-7.

¹⁴ HRUŠOVSKÝ, Marek. Teoretické vymedzenie pojmu politickej strany. In *Slovenská politická revue*. [online]. Trnava: Katedra politológie – Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, 2004. roč. 4, č.2, s. 4-5. ISSN: 1335-9096. Dostupné na: http://sjps.fsvucm.sk/Articles/04_2_3.pdf

socialistické strany, ktoré sa rozhodli, že pritiahnu svojich voličov na základe podsúvania presvedčenia o výhodách vyplývajúcich z verejného vlastníctva, plnej zamestnanosti, prerozdeľovania a sociálneho blahobytu.

Ďalší typ klasifikácie sa zaoberá rozdielom medzi ústavnými a revolučnými stranami. Ústavné strany uznávajú práva a nároky ostatných strán, preto pôsobia v rámci pravidiel a obmedzení. Uznávajú najmä, že existuje rozdelenie medzi stranou a štátom – medzi stranou, ktorá je pri moci (vláda) a štátnymi inštitúciami (súdnictvo, polícia), ktoré majú formálnu nezávislosť a politickú neutralitu. Ústavné strany taktiež uznávajú a dodržiavajú pravidlá volebnej súťaže.

Revolučné strany sú anti-systémové alebo protiústavné strany. Ich cieľom je získať moc a zvrhnúť existujúcu ústavnú štruktúru. V niektorých prípadoch sú revolučné strany formálne zakázané tým, že sú kvalifikované ako extrémistické alebo nedemokratické. Keď však získajú moc, stanú sa režimovými stranami, ktoré potláčajú konkurenčné strany a vytvárajú si vzťah s mechanizmom štátu. Vládnuca strana nahrádza vládu, čím vytvára fúziu strany a štátu. Je to spôsobené tým, že rozdiel medzi štátom a stranou je veľmi oslabený.

Nakoniec sa klasifikuje rozdiel medzi stranami na základe ideologickej orientácie, konkrétne medzi stranami označenými ako ľavicové a pravicové. Ľavicové strany sa vyznačujú záväzkom zmeny, či už ide o sociálnu reformu alebo veľkoobchodnú hospodársku transformáciu. Väčšinou ich podporovali chudobní a znevýhodnené robotnícke triedy. Vyznačujú sa slobodou, rovnosťou, bratstvom, právami, progresom, reformami a internacionalizáciou. Pravicové strany vo všeobecnosti podporujú existujúci sociálny poriadok a v tomto zmysle sú silou kontinuity.¹⁵ Ich podporovatelia sú zvyčajne voliči, ktorí sú z materiálne strednej triedy. Vyznačujú sa autoritou, hierarchiou, poriadkom, povinnosťami, tradíciami a nacionalizmom. Len málokedy sa stáva, že politická strana je čisto ľavicová, alebo pravicová – mnohokrát práve konštitutívne strany sú vlastným spôsobom ľavicový a v určitých smeroch s tendenciami k pravicovej orientácii. Možno práve vznik nových politických problémov, ako sú životné prostredie, práva zvierat a feminizmus spôsobili, že konvenčné myšlienky ľavého a pravého sú zbytočné.

¹⁵ HEYWOOD, Andrew. *Politics Fourth edition*. Londýn: Palgrave Macmillan, 2013. s. 319. ISBN 978-0-230-36338-0.

1.5.1 Pravicový extrémizmus

Extrémistické formy existujú v rozličných podobách organizačného charakteru, avšak my si rozoberieme len tie, ktoré sa zoskupujú do politických strán, konkrétne tých krajno-pravicových. Pravicový extrémizmus je možné charakterizovať ako odmietanie rovnosti všetkých ľudí a taktiež pohrdaním prirodzených práv jedincov. Taktiež je bežný prejav nadradenosti nad skupinou, ktorú pokladajú za nižšiu. V *Koncepcii boja proti extrémizmu pre rok 2011-2015*, spísaný Ministerstvom vnútra SR, je možné nájsť definíciu pre pravicovo orientovaný extrémizmus, ktorý je „súhrn postojov, spôsobov správania a akcií, ktoré sú buď organizované alebo nie, ktoré vychádzajú z rasisticky alebo etnicky podmienenej sociálnej nerovnosti človeka, vyžadujú etnickú homogenitu národa a odmietajú princíp rovnosti zakotvený vo Všeobecnej deklarácii ľudských práv, zdôvodňujú prednosť spoločenstva pred individuum, odmietajú pluralizmus hodnôt liberálnej demokracie a demokraciu chcú definovať ako spiatočnícku.“¹⁶ Krajno-pravicové politické strany sa delia do troch skupín:

- pravicový populizmus,
- neofašizmus a
- nacizmus.¹⁷

Pravicový populizmus je úzko spätý s národným populizmom. Ten sa charakterizuje ako určitý štýl politickej techniky, a teda nie je politickou ideológiou. Priorizuje kultúru a záujmy národa. Sľubuje dať hlas ľuďom, ktorí majú pocit, že sú zanedbávaní, dokonca aj opovrhovaní.¹⁸ Národný populizmus vyvoláva legitímne demokratické problémy, o ktorých chcú diskutovať a riešiť mnoho ľudí, avšak práve tieto populistické strany spochybňujú spôsob, akým sú dané problémy riešené. Väčšinou naznačujú, že práve oni sú jediné schopné komunikovať s občanmi. Mnohokrát ponúkajú na zložité spoločenské problémy rýchle, rázne ale jednoduché riešenia. Podľa pravicových populistov za tieto problémy môžu najmä neprispôsobivé menšiny, za ktoré ich vinia z mnoho sociálnych a spoločenských problémov.

¹⁶ Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. *Koncepcia boja proti extrémizmu na roky 2015 – 2019*. [online]. Bratislava, 2015, s. 3. [cit.2019-11-02]. Dostupné na: http://www.minv.sk/swift_data/source/verejna_sprava/osza/aktuality/31082016c.pdf

¹⁷ ČERNÝ, Petr. *Politický extrémizmus*. Praha: Eurolex Bohemia, 2005. s. 9-84. ISBN 80-86861-86-4.

¹⁸ EATWELL, Roger – GOODWIN, Matthew. *National Populism: The revolt against Liberal Democracy*. Spojené kráľovstvo: Penguin Random House, 2018. s. 8. ISBN 978-0-241-31201-8.

Výrazným znakom je aj snaha o vystúpenie z nadnárodných organizácii ako je OSN, NATO alebo samotná Európska únia.

Neofašizmom sa označujú fašisticky zamerané skupiny, ktoré vznikli po druhej svetovej vojne. Nadväzujú na fašizmus, avšak len s takými prvkami, ktoré dnešná doba akceptuje. Nezameriavajú sa na totalitnú vládu, ale skôr na kritiku aktuálneho parlamentného systému a taktiež odmietajú nadnárodné organizácie.

Pre nacizmus sú typickými ideológiami rasizmus a antisemitizmus. Zakladajú skôr na zjednotení rasy, ktorú považujú za nadradenú pod vedením silného vodcu. Rozdiel medzi neonacizmom a neofašizmom je ten, že zatiaľ čo pre neofašistov je dôležitý národ, jazyk a kultúra, pre nacistov farba pleti a krv.

1.5.2 Nacionalizmus

Nacionalizmus priamo vychádza z pojmu národ. Vychádza to z latinského slova „*nasci*“, čo znamená *narodiť sa*. Národy sú javy, ktoré sú formované súborom rozličných faktorov. Z kultúrneho hľadiska je národ skupinou ľudí zviazaných spoločným jazykom, náboženstvom, históriou a tradíciami. Z politického hľadiska je národ skupina ľudí, ktorí sa považujú za prirodzené politické spoločenstvo a ktoré sú vyjadrené snahou o zvrchovanú štátnosť. Psychologicky je národ skupinou ľudí, ktorá sa vyznačuje spoločnou lojalitou alebo náklonnosťou vo forme vlastenectva.¹⁹ Možno povedať, že všetky tri hľadiská sú dôležité pri chápaní javov a konečných výstupov nacionalizmu. Taktiež musí splniť všetky podmienky na to, aby sme ho za národ mohli označiť:

- musí mať obyvateľstvo na určitom území,
- rovnaká kultúra,
- rovnaký jazyk a
- prípadne rovnaké náboženstvo.

Národy sú teda definované subjektívne, podľa svojich členov. To, čo odlišuje národ od akejkoľvek inej skupiny alebo kolektivity je to, že jeho členovia sa považujú za národ. Vníma sa ako výrazné politické spoločenstvo – je to odlišnosť od etnickej skupiny.

¹⁹ HEYWOOD, Andrew. *Politics Fourth edition*. Londýn: Palgrave Macmillan, 2013. s.108. ISBN 978-0-230-36338-0.

Je to zložitý politický fenomén, čiastočne preto, že rôzne nacionalistické tradície vnímajú pojem národa rôznymi spôsobmi. Podľa Johanna Gottfrieda Herdera bol vrodenný charakter každej národnej skupiny determinovaný prírodným prostredím, podnebím aj fyzickou geografiou, ktorá formovala životný štýl, pracovné návyky, postoje a tvorivé sklony ľudí.²⁰ Predovšetkým zdôraznil dôležitosť jazyka, o ktorom veril, že je stelesnením charakteristických tradícií a historických spomienok ľudí. Herderov nacionalizmus predstavuje formu kultúrneho prejavu, ktorý zdôrazňuje povedomie a uznanie národných tradícií a kolektívnych spomienok. Dôsledkom tohto pohľadu je, že národy sú považované za prírodné alebo organické entity, ktoré sa dajú vysledovať až do staroveku, a ktoré budú rovnako existovať, pokiaľ bude existovať ľudská spoločnosť.

Nacionalizmus vieme rozdeliť do liberálneho a konzervatívneho. Liberálny nacionalizmus možno považovať za klasickú formu európskeho liberalizmu, ktorý siaha až do francúzskej revolúcie. Tento nacionalizmus je založený na základnom predpoklade, že ľudstvo je prirodzene rozdelené do súboru národov, z ktorých každý má samostatnú identitu. Národy sú preto skutočnými alebo organickými spoločenstvami. Liberálny nacionalizmus nezastáva záujmy jedného národa proti iným národom. Namiesto toho vyhlasuje, že každý národ má právo na slobodu a sebaurčenie.²¹ V tomto zmysle sú si všetky národy rovné. Konečným cieľom liberálneho nacionalizmu je teda vybudovanie sveta suverénnych národných štátov. Z tohto pohľadu je nacionalizmus prostriedkom rozširovania politickej slobody, mechanizmom na zabezpečenie mierového a stabilného svetového poriadku. Z liberálneho hľadiska nacionalizmus a internacionalizmus, ktorý sa pozerá za hranice národa, sa navzájom dopĺňajú.

Konzervatívny nacionalizmus sa vyvinul neskôr ako ten liberálny, a to koncom 19. storočia. Tento typ nacionalizmu sa zaoberá právom na sebaurčenie menej, ale viac o sociálnu súdržnosť a verejný poriadok stelesnený v národnom vlastenectve. Konzervatívci vidia predovšetkým národ ako organickú entitu, ktorá vzniká z prisťahovania sa ľudí do jedného celku na základe rovnakých názorov, zvykov, túžob, vzhladu, ako aj životného štýlu.²² Ľudia jednoducho hľadajú bezpečnosť a identitu prostredníctvom členstva

²⁰ HOBBSBAWM, Eric John Ernest. *Nations and Nationalism since 1780: Second edition*. Cambridge: Cambridge University Press, 1993. s.22-56. ISBN 978-1107604629.

²¹ HEYWOOD, Andrew. *Politics Fourth edition*. Londýn: Palgrave Macmillan, 2013. s. 118-121. ISBN 978-0-230-36338-0.

²² Ibid, s. 121-123

v národnom spoločenstve. Z tohto pohľadu je vlastenecká lojalita a vedomie národnosti zakorenené do veľkej miery v myšlienke spoločnej minulosti, ktorá má byť obranou hodnôt a inštitúcií. Preto má konzervatívny nacionalizmus tendenciu sa vyvíjať skôr v etablovaných národných štátoch ako v tých, ktoré sú v procese budovania. Konzervatívny nacionalizmus taktiež vyzýva na národnú jednotu a na presvedčenie, že vlastenectvo je občianskou cnosťou a práve tieto aspekty sú opakujúcimi sa témami.

1.6 Funkcie politických strán

Ako ústredné funkcie politických strán sa môžu považovať obsadenie politického úradu a vládna moc, avšak je to omnoho viac komplexnejšie a podstatne širšie. Môžeme identifikovať šesť hlavných funkcií:

- zastúpenie,
- tvorba a nábor elít,
- formulácia cieľov,
- artikulácia a agregácia záujmov,
- socializácia a mobilizácia,
- organizácia vlády.²³

Prvým pojmom je zastúpenie, ktoré sa často považuje za primárnu funkciu strán. Touto funkciou sa poukazuje na schopnosť strán reagovať a vyjadrovať názory členov a voličov. Politické strany možno považovať za hlavné zdroje, ktoré zabezpečujú, že vláda bude rešpektovať potreby a želania väčšej spoločnosti. Možno povedať, že konkurenčný systém politických strán núti strany reagovať na preferencie svojich pravdepodobných budúcich voličov. Podľa racionálnych teoretikov je politický trh paralelný s hospodárskym trhom, pretože politici konajú v podstate ako podnikatelia hľadajúci hlasy, čo znamená, že politické strany sa správajú podobne ako podniky. Sila teda koniec koncov spočíva na spotrebiteľoch – teda voličoch. Avšak skutočnosť, že voliči sú rovnako informovaní, racionálni a orientovaní na problémy je otázný.

Druhou funkciou je tvorba a národ elít - to znamená, že všetky politické strany sú zodpovedné za to, aby štátu ponúkali ich politických lídrov. Politici často dostávajú svoj

²³ HEYWOOD, Andrew. *Politics Fourth edition*. Londýn: Palgrave Macmillan, 2013. s. 227. ISBN 978-0-230-36338-0.

úrad na základe ich postavenia: súťažiaci v prezidentských voľbách sú mnohokrát vedúcimi strán alebo sú vo vedúcich pozíciách, zatiaľ čo v parlamente sa väčšinou stáva premiérom ten, kto je vodca najväčšej strany. Kabinet a ďalšie ministerské posty zvyčajne obsadzujú predstavitelia vyšších politických strán. Existujú výnimky ako sú napríklad Spojené štáty americké, kde je možné menovanie nestranných ministrov. Strany poskytujú svojim politikom priestor na prípravu, ktorý ich posilní v ich zručnostiach, znalostiach a skúsenostiach.

Politické strany sú taktiež jedným z prostriedkov, prostredníctvom ktorých spoločnosti formujú kolektívne ciele a snažia sa o ich uskutočnenie.²⁴ Strany v procese hľadania moci formulujú svoje vládne s cieľom získať podporu u ľudí. Ponúkajú teda voličom výber medzi realistickými a dosiahnuteľnými cieľmi. Túto funkciu najjasnejšie vykonávajú strany v parlamentných systémoch, ktoré majú mandát na vykonávanie svojich politik a teda je im zverená moc.

Pod artikuláciou a agregáciou záujmov rozumieme formulovanie a združovanie tých záujmov, ktoré sa nachádzajú v spoločnosti. Prostredníctvom strán sa presadzujú a obhajujú rôzne obchodné, pracovné, náboženské, etnické alebo iné záujmy. Národné strany takmer vždy formulujú požiadavky veľkého počtu skupín, čo ich núti združovať tieto záujmy tak, že ich spoja do jedného súdržného celku a navzájom si vyvážia konkurenčné záujmy. Ústavne strany sú zase nútené to robiť pod tlakom volebnej konkurencie; monopolné strany vyjadrujú a agregujú záujmy prostredníctvom ich úzkeho vzťahu so štátom a hospodárstvom, najmä v centrálne plánovaných systémoch.

Ako ďalšiu funkciu si priblížime socializáciu a mobilizáciu.²⁵ Prostredníctvom debát a diskusií, ako aj prostredníctvom kampaní a volebnej súťaže, sú strany dôležitým činiteľom politického vzdelávania a socializácie. Problémy, hodnoty a postoje, na ktoré sa strany rozhodnú zamerať pri stanovovaní politického programu, sa stávajú súčasťou politickej kultúry. Pri monopolistických strán sa šírenie oficiálnej ideológie vedome uznáva za ústrednú, ak nie jej najvyššiu funkciu (napríklad marxizmus – leninizmus alebo nacionálny socializmus). Hlavné strany v konkurenčných systémoch taktiež zohrávajú významnú úlohu

²⁴ HEYWOOD, Andrew. *Politics Fourth edition*. Londýn: Palgrave Macmillan, 2013. s. 330. ISBN 978-0-230-36338-0.

²⁵ LENČ, Jozef. Pojem náboženská politická strana v kontexte definície politických strán. In *Slovenská politická revue* [elektronický zdroj]. Trnava: Katedra politológie – Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, 2006, roč. 6, č. 2, s. 12. ISSN: 1335-9096. Dostupné na: http://sjps.fsvucm.sk/Articles/06_2_4.pdf

v povzbudzovaní skupín, aby sa riadili pravidlami, čím mobilizujú podporu samotného režimu.

Poslednou funkciou je organizácia vlády. Strany pomáhajú pri vytváraní vlád v parlamentných systémoch do tej miery, že je možné hovoriť o vládnej strane. Tiež dávajú vládam určitý stupeň stability a súdržnosti, najmä ak sú členovia vlády zostavení z jednej strany.²⁶ Dokonca aj vlády, ktoré sú tvorené koalíciou strán, budú s väčšou pravdepodobnosťou podporovať jednotu a dohodu ako tie, ktoré sa skladajú zo samostatných jednotlivcov s vlastnými prioritami. Strany taktiež uľahčujú spoluprácu medzi hlavnými vládnymi zložkami. V parlamentných systémoch je to dané skutočnosťou, že vláda je zvyčajne vytvorená zo strany alebo strán, ktoré majú väčšinovú kontrolu nad zhromaždením. Strany poskytujú v konkurenčných systémoch zdroj opozície vo vnútri aj mimo vlády. Okrem rozšírenia politickej diskusie a vzdelávania voličov to napomáha zabezpečiť dôkladnejšiu kontrolu vládnej politiky.

²⁶ HEYWOOD, Andrew. *Politics Fourth edition*. Londýn: Palgrave Macmillan, 2013. s. 333. ISBN 978-0-230-36338-0.

2 História európskej a maďarskej politiky

Pre Maďarsko, ako aj pre iné krajiny Európskej únie, je viditeľným výstupom príchodu migračnej krízy vzostup pravicových strán na svojom území, či už ide o konzervatívnu pravicu, alebo liberálnu, či dokonca populizmus skrývajúci sa za pravicovými stranami. V tejto časti sa zameriame na politiku Maďarska a taktiež na vývin pravicového prúdu a politických strán v ňom. Ešte pred tým, ako sa rozvinie problematika v danom štáte, priblížime si všeobecne Európsku politickú situáciu v 20. a 21. storočí.

2.1 Európska politika v 20. a 21. storočí

Obe storočia priniesli pre Európu mnohé udalosti, ktoré ovplyvnili dnešnú politiku. Prvá svetová vojna, ako aj druhá premenili úplne politické vzťahy a taktiež boli spúšťačom vzniku medzinárodných organizácií na vzájomnú pomoc. V 60. rokoch 20. storočia sa výrazne podpísala na zmenách v politických vzťahoch Studená vojna, ktorá bola medzi krajinami východného bloku, vedená Sovietskym zväzom a západnými krajinami spolu so Spojenými štátmi americkými. Nebol to priamy otvorený vojenský konflikt, avšak bol to boj o svetovú veľmoc, najmä po ideologickej stránke.

2.1.1 Európska politika 20. storočia

20. storočie teda možno považovať pre Európu z nedávnej histórie ako jedno z najdôležitejších a zároveň najtemnejších období. Za toto storočie postihlo Európu dve svetové vojny, ktoré mali veľký vplyv na medzinárodné politické vzťahy štátov nie len v rámci Európy, ale aj mimo nej. Pod ich vplyvom sa rozvinulo aj utečenecké právo. Tzv. „októbrová revolúcia“ v Rusku v roku 1917 a koniec prvej svetovej vojny v roku 1918 spôsobil transport tisícok utečencov z Ruska a Turecka do Európy.²⁷ Na podnet Fridtjofa Nansena, ktorý sa stal neskôr Vysokým Komisárom pre záležitosti utečencov v Lige národov, sa začali vydávať tzv. Nansenove pasy, ktoré boli medzinárodné uznávané cestovné doklady pre týchto utečencov. Boli vydávané utečencom, ktorí boli bez štátnej príslušnosti, slúžili na preukázanie totožnosti a boli nápomocné pri cestovaní a žiadaní o povolenie na pobyt na území iného štátu. Vďaka nim mohli teda cestovať, usadiť sa v inom

²⁷ ŠTEVULOVÁ, Zuzana. *Od kláštorov a nórskeho polárnika až po globálnu dohodu o utečencoch*. [online]. EURACITV, 2017 [cit. 2020-05-03]. Dostupné na: <https://euractiv.sk/section/vonkajsie-vztahy/opinion/od-klastorov-norskeho-polarnika-az-po-globalnu-dohodu-o-utecencoch/>

štáty ale taktiež získať štátnu ochranu. V tomto čase Liga národov, inak nazývaná aj Spoločnosť národov, ktorá je predchodkyňou dnešného OSN, prijala prvé právne dokumenty, ktoré určovali, kto je to utečenec.²⁸ Koniec prvej svetovej vojny prinieslo rozdelenie Rakúsko-Uhorska na Rakúsko, Maďarsko, Česko-Slovensko, Kráľovstvo Srbov, Chorvátov a Slovincov.

Medzi ďalší významný medzník patrí druhá svetová vojna, ktorá vznikla z podpory a ideológie Adolfa Hitlera v Nemecku, ako aj Benita Mussoliniho v Taliansku. Jej začiatok bol výsledkom zinscenovaného prepadu nemeckej vysielacky neďaleko poľského mesta Glivice, kedy Nemecko vyhlásilo Poľsku vojnu.²⁹ Dôležitým bodom tejto vojny bol boj o západnú časť Európy, ktorý sa začal v máji roku 1940.

V 1944 začalo postupné ničenie nemeckého obranného systému na Východnom fronte, a moc začali preberať Veľká Británia a Spojené štáty americké. Dôležitou bola konferencia na Jalte v roku 1945, kde sa J. V. Stalin, W. Churchill a F. D. Roosevelt dohodli na spoločnom postupe proti Nemecku. Výsledkom bol podpis Deklarácie o oslobodenej Európe, ktorá zaručovala vytvorenie inštitúcií, ktoré národy uznajú za potrebné.³⁰ Koniec druhej svetovej vojny sa vo väčšine európskych miest datuje na 8.5.1945.

Druhá svetová vojna zničila mnohé európske ekonomiky. Európska spoločnosť nemala domáce zásoby a čoraz menej kapitálu, zároveň obchod medzi európskymi štátmi stagnoval. Spolu s rastom nezamestnanosti rástol aj pesimizmus voči budúcnosti Európy, vzhľadom na vzrastajúci komunizmus. Preto sa v povojnovom období USA zaviazali pomôcť európskym štátom a vytvoriť program pre zahraničnú pomoc. Vytvoril sa Marshallov plán, ktorého podstata bola stimulácia hospodárskeho rastu Európy, zabránenie šíreniu komunizmu a snaha o rozvoj zdravého a stabilného svetového hospodárstva. Cez Marshallov plán sa chceli dosiahnuť tieto ciele:

- rozšírenie európskej poľnohospodárskej a priemyselnej výroby,
- obnova rozpočtov a financií v jednotlivých európskych krajinách,

²⁸ GOODWIN-GILL, Guy S. *Refugee in International Law: Second edition*. Oxford: Oxford University Press, 1996. s. 4. ISBN 978-0198260202.

²⁹ BAKA, Igor: *Hitler napadnutím Poľska rozpútal druhú svetovú vojnu*. [online]. Historická revue, 2019 [cit. 2020-03-04]. Dostupné na: <https://eduworld.sk/cd/lucia-michlerova/1708/ako-citovat-v-odbornych-pracach>

³⁰ ROOSEVELT, Franklin – STALIN, Joseph – WINSTON, Churchill. *Yalta (Crimea) Conference: Declaration of Liberated Europe*. [online]. Wilson Center Digital Archive, 1945 [cit. 2020-03-01]. Dostupné na: https://digitalarchive.wilsoncenter.org/assets/media_files/000/006/625/6625.pdf

- stimulácia medzinárodného obchodu medzi európskymi krajinami navzájom, a zároveň so zvyškom sveta.³¹

V júli 1947 na Parížskej konferencii prijalo Marshallov plán 16 európskych krajín, východný blok ho odmietol. Tento spor možno považovať za začiatok rozdelenia Európy na východný a západný blok, ktorý pretrvával až do roku 1989.

V roku 1949 Sovietsky zväz vyvinul vlastnú atómovú bombu, čím získal titul svetovej veľmoci, ktorý už v tom čase mala aj Amerika. 50. a 60. roky priniesli mnoho Európanom zlepšenie životných podmienok v podobe lepšieho bývania, vzdelávania, zdravotnej starostlivosti a sociálnej služby.³² Toto obdobie možno považovať za začiatok studenej vojny, s ktorou prišiel pojem železná opona.

Od roku 1950 sa európske krajiny začínajú zjednocovať po hospodárskej, ako aj politickej stránke. V roku 1952 vzniká Európske spoločenstvo pre uhlie a oceľ, ktoré bolo založené v roku 1951 Parížskou zmluvou. Túto zmluvu podpísalo Francúzsko, Západné Nemecko, Taliansko, Belgicko, Luxembursko a Holandsko s platnosťou na 50 rokov. Cieľom tohto spoločenstva bolo vytvorenie spoločného trhu s oceľou, uhlím, železnou rudou a šrotom najmä aby touto hospodárskou spoluprácou zabránili ďalšej európskej vojne.³³

70. roky 20. storočia predstavujú náhlu zmenu v povojnovom rozmachu Európy spôsobenou celosvetovou recesiou, spojenú s rastúcimi cenami energií. Tieto udalosti poznáme pod pojmom ropné šoky.

Rok 1989 predstavuje pád železnej opony a koniec studenej vojny. To ponúklo Európe možnosť postupného zbližovania sa prostredníctvom užšej spolupráce. V 1993 sa zavrášilo vytvorenie jednotného trhu, ktorý sa vyznačuje *štyrmi slobodami*: voľný pohyb tovaru, služieb, osôb a kapitálu. Pre túto dekádu sú významné dve zmluvy:

- Maastrichtský zmluva o Európskej únii a
- Amsterdamská zmluva.

³¹ TARNOFF, Curt. *The Marshall Plan: Design, Accomplishments, and Significance*. [online]. Congressional Research Service, 2018. [cit. 2020-01-03]. 32 s. Dostupné na: <https://fas.org/sgp/crs/row/R45079.pdf>

³² ANONYM. *Obnova rozdeleného kontinentu*. [online]. Dom Európskej histórie [cit. 2020-01-03] Dostupné na: <https://historia-europa.eu/sk/stala-vystava/obnova-rozdeleneho-kontinentu>

³³ ANONYM. *História Európskej únie*. [online]. EUROPA [cit. 2020-01-3]. Dostupné na: https://europa.eu/european-union/about-eu/history_sk#priekopn%C3%ADci-e%C3%BA

Zmluva o Európskej únii, podpísaná v Maastrichte, zakladá tri piliere: Európske spoločenstvá, spoločná zahraničná a bezpečnostná politika a spravodlivosť a vnútorné veci.³⁴ Amsterdamská zmluva, platná od 1999, len uskutočnila revíziu a rozšírila obsah Zmluvy o Európskej únii.³⁵ Na konci tejto dekády sa taktiež euro stáva oficiálnou menovou jednotkou Európskej únie.

2.1.2 Európska politika 21. storočia

Počas prvej dekády 21. storočia sa udialo mnoho udalostí, ktoré ovplyvnili nielen európsku politiku, ale aj tú svetovú. Jedným z významných medzníkov v medzinárodných vzťahoch bol teroristický útok na Svetové obchodné centrum v New Yorku. Reakcia Európskej únie na 11. september bola rýchla a komplexná – 21. septembra 2002 bol zvolaný mimoriadny summit hláv štátov alebo predsedov vlád členských štátov, kde bolo prijatých až 68 opatrení ohľadom bezpečnosti, ktoré sú pravidelne aktualizované.³⁶ Začala sa väčšia spolupráca v trestných veciach, ako sú napríklad európske zatykače a postupy pri odovzdávaní zločincov medzi členskými štátmi. Ďalším opatrením bolo zriadenie Eurojustu, ktorý je orgánom Európskej únie. Je to prostriedok na posilnenie a zlepšenie koordinácie vyšetrovaní a trestných stíhaní medzi príslušnými justičnými orgánmi členských štátov Európskej únie pri riešení závažnej cezhraničnej a organizovanej trestnej činnosti.³⁷ Výrazným prvkom zavedeným po 11. septembri je Rámcové rozhodnutie rady o európskom zatykači a postupoch odovzdávania osôb medzi členskými štátmi.³⁸ Jeho súčasťou je aj zoznam protiteroristických opatrení. Toto rozhodnutie je založené na zásade, že členské štáty si automaticky navzájom uznávajú súdne rozhodnutia nariaďujúce zatknutie osoby. Aj napriek týmto opatreniam, Európa v prvej dekáde naďalej pociťovala teroristické útoky – najprv v Madride v roku 2004, neskôr v Londýne v roku 2005. Pri oboch útokoch

³⁴ ANONYM. *Zmluva o Európskej únii (ZEU)/Maastrichtská zmluva*. [online]. Európsky parlament [cit. 2020-03-06]. Dostupné na: <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/sk/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/maastricht-treaty>

³⁵ ANONYM. *Amsterdamská zmluva*. [online]. Európsky parlament [cit. 2020-06-33]. Dostupné na: <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/sk/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/treaty-of-amsterdam>

³⁶ ANONYM. *European Union action plan to combat terrorism*. [online]. Európsky parlament, 2002. [cit. 2020-06-03]. Dostupné na: <https://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%2013909%202002%20REV%201>

³⁷ ANONYM. *Eurojust*. [online]. European Justice [cit. 2020-06-03]. Dostupné na: https://e-justice.europa.eu/content_eurojust-23-sk.do

³⁸ 2009/299/SVV: 2002 : Rámcové rozhodnutie rady z 13. júna 2002 o európskom zatykači a o postupoch odovzdávania osôb medzi členskými štátmi. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:02002F0584-20090328&from=EN>

bol rovnaký cieľ verejná doprava. Londýnske útoky boli načasované na začiatok rokovaní skupiny G8, ktorému predsedala Veľká Británia.³⁹

Za dôležitý faktor vplyvu na politiku a ekonomiku Európy je svetová hospodárska kríza v rokoch 2007 – 2009. Jej vznik spočíval v neschopnosti splácať hypotekárne úvery v Amerike. Spomaľovanie ekonomického rastu v Európe a v eurozóne sa začal koncom roka 2007. Aj napriek silnému dopytu rozvíjajúcich sa krajín po dôležitých komoditách, hlavne ropy, ceny začali stúpať. Spomaľovanie ekonomického rastu vyústilo do najhlbšieho ekonomického poklesu od skončenia druhej svetovej vojny, čo výrazne zasiahlo európsku ekonomiku, najmä v druhej polovici roku 2008. V Slovenskej republike sa prejavila kríza v klesaní dostupnosti úverov, zahraničného dopytu, znížila sa výroba, klesala zamestnanosť a zhoršili sa vyhliadky vývoja ekonomiky a verejných financií. Ako opatrenia voči kríze Európska komisia s Európskym parlamentom v roku 2011 prijali balík právnych predpisov, na posilnenie koordinácie a dohľadu v oblasti makroekonomických a fiškálnych politík na európskej úrovni.⁴⁰

V roku 2015 a 2016 Európska únia zaznamenala nárast utečencov a migrantov, kedy do EÚ prišlo viac ako milión osôb, pričom väčšina z nich utekala pred vojnou a terorom v Sýrii a ďalších krajinách.⁴¹ V týchto rokoch sa zvýšil počet teroristických útokov, o čom svedčia aj čísla, kedy v roku v 2015 až 2017 ich bolo 33.⁴² Migračnú krízu a jej následky na politiku v Maďarsku si priblížime neskôr v kapitole 3.

V prvej dekáde 21. storočia pristúpili nasledujúce krajiny do Európskej únie: Bulharsko, Cyprus, Česko, Estónsko, Chorvátsko, Litva, Lotyšsko, Maďarskom Malta, Poľsko, Rumunsko, Slovensko a Slovinsko. Po 47. rokoch odstúpilo z Európskej únie v roku

³⁹ SVRČEK, Dušan. *Teroristický útok v Londýne*. [online]. EURACTIV, 2005 [cit. 2020-03-06]. Dostupné na: <https://euractiv.sk/section/zahranicie-a-bezpecnost/opinion/teroristicky-utok-v-londyne/>

⁴⁰ EURÓPSKA KOMISIA. *Zosúladovali balík nového legislatívneho rámca (NLR): Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu a rade*. [online]. 2011. [cit. 2020-08-03] Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011DC0763&from=FR>

⁴¹ ANONYM. *Migračná kríza*. [online]. Európska komisia, 2017 [cit. 2020-08-03]. Dostupné na: <https://op.europa.eu/webpub/com/factsheets/migration-crisis/sk/>

⁴² ANONYM. *Terorizmus v EÚ od roku 2015*. [online]. Európsky parlament, 2019 [cit. 2020-03-08]. Dostupné na: <https://www.europarl.europa.eu/news/sk/headlines/security/20180703STO07127/terorizmus-v-eu-od-roku-2015>

2020 Spojené kráľovstvo.⁴³ Maďarsko je členom Európskej únie od 1. mája 2004, členom Schengenského priestoru je od 21. decembra 2007.⁴⁴

2.2 Vývoj maďarskej politiky

História maďarskej politiky siaha do doby vládnutia prvého uhorského kráľa Štefana I., ktorý bol korunovaný v roku 1000.⁴⁵ Týmto aktom Uhorsko prijalo kresťanstvo a tým sa zaradilo medzi civilizované krajiny vtedajšej Európy. My sa zameriame na obdobie 20. a 21. storočia – teda období, ktoré mali najvýznamnejší vplyv na dnešnú politiku, zahŕňajúc migračnú krízu so začiatkom v roku 2015.

Jedným z míľnikov maďarskej politiky v 20. storočí bola Trianonská zmluva, ktorá mala vplyv aj na Česko-Slovensko. Tento dokument, podpísaný 4. júna 1920 a vymedzil prvýkrát hranice Slovenska, ktoré boli medzinárodne uznané aj napriek tomu, že prvotne bola otázka spochybňovaná. Lloyd George, vtedajší premiér Spojeného kráľovstva tvrdil, že bola spáchaná krivda voči maďarskému národu, ktorá by sa mala napraviť. Túto dohodu nakoniec podpísala Veľká Británia, USA, Francúzsko, Taliansko spolu s predstaviteľmi Maďarska. Z Uhorska sa teda s počtom obyvateľov 22 miliónov stalo malé Maďarsko, kde počet obyvateľov klesol až na 8 miliónov.⁴⁶ V tom istom roku prijalo Maďarsko svoju ústavu.

Ďalším dôležitým rokom pre maďarskú politiku je 1956. V tomto roku bolo celonárodné povstanie maďarského ľudu proti vláde komunistov, ako aj samotným Sovietskym zväzom. Mienka západných krajín ohľadom tejto revolúcie bola pozitívna, avšak v oficiálnych vyjadreniach ostávali opatrní. Prílišné zasahovanie do povstania západom by mohlo znamenať začiatok vojny so Sovietskym zväzom. Po prvotnom zdaní, že maďarské povstanie bolo úspešné, sovietske jednotky sa aktivovali a rozhodli sa ukončiť toto povstanie vojenskou cestou. Imre Nagy, ktorý bol hlavný vodca povstania, žiadal OSN o pomoc a neskôr vyhlásil neutralitu Maďarska, ako aj vystúpenie z Varšavskej zmluvy.

⁴³ ANONYM. *Countries*. [online]. EUROPA, 2020 [cit. 2020-03-08]. Dostupné na: https://europa.eu/european-union/about-eu/countries_en#joining-the-eu

⁴⁴ ANONYM. *Hungary: Overview*. [online]. EUROPA, 2020. [cit. 2020-03-08]. Dostupné na: https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries/hungary_en

⁴⁵ PEŤOVÁ, Anna. *Náš kráľ – Svätý Štefan uhorský*. [online]. Postoj, 2011. [cit. 2020-03-08]. Dostupné na: <https://blog.postoj.sk/7921/nas-kral-svaty-stefan-uhorsky>

⁴⁶ BROWMAN, John S. *Kronika dějin 20. století*. Praha: COLUMBUS, spol.s.r.o., 1993. s. 67. ISBN 80-901578-2-3.

Nakoniec sovietske vojská toto povstanie potlačili a Imre Nagy bol v roku 1958 popravený.⁴⁷

2.2.1 Prvý stranický systém Maďarska

Obdobie, ktorým sa budeme zaoberať hlbšie, je od 90. rokov 20. storočia až po migračnú krízu, a jej dopad na roky po nej. V 90. rokoch existovali vysoké očakávania týkajúce sa demokratizácie Maďarska v medzinárodnej i maďarskej politike. Toto sa však v 2000-tych rokoch vytratilo a nastal pesimizmus o maďarskom stranickom systéme a spätnom poklese demokracie v Maďarsku. Vnímaná realita uvádzaná stranami sa veľmi líšila od skutočnej sociálno-ekonomickej reality a tento kontrast mnohokrát spôsobuje odklon od tradičnej demokracie a presun k autoritárskemu systému.⁴⁸ Maďarský viacstranný systém vznikol v rokoch 1987 až 1989 a fungoval takmer dve desaťročia až do prvej krízy v roku 2006, a v roku 2010 v parlamentných voľbách bol už úplne oslabený a zrútil sa. Spôsobil to aj fakt mimoriadne zlej ekonomickej situácii, kde štátny dlh mal oveľa vyššiu hodnotu ako okolité krajiny. Mnohí odborníci tvrdili, že vtedajšia vláda bola v roku 2001 až 2006 nezodpovedná, čo malo za následok zlú situáciu krajiny. Vláda vtedy zaviedla sociálny programový balík, čím výdavky štátneho rozpočtu vzrástli výrazným tempom. Doteraz existovali dva výrazné odlišné stranické systémy – pred rokom 2010 a po roku 2010. Tieto stranické systémy majú určitú kontinuitu, avšak dominujú skôr výrazné rozdiely, ktoré si teraz v krátkosti rozoberieme.

Strany *Maďarské demokratické fórum* (MDF) a *Zväz slobodných demokratov – Maďarská liberálna strana* (SZDSZ) boli dominantnými v prvom období a v roku 2010 zmizli z politickej scény. Tieto strany boli vytvorené na konci 80. rokov 20. storočia len ako politické hnutia, no po voľbách v roku 1990 začali pôsobiť ako skutočné strany. Toto obdobie bolo charakterizované snahou strán posunúť sa od industriálnej spoločnosti, založenej na materiálnych hodnotách smerom ku post-industriálnej spoločnosti založenej na kultúrnych hodnotách.⁴⁹ Tento vývoj opisuje Becker a Coperus ako stranický paradox, ktorý

⁴⁷ DURMAN, Karel. Kreml a dvojí krize roku 1956. In: *Historický obzor*. [online]. Praha: Aleš Skřivan. 2000. roč. 11, č. 1-2, s. 23-31. [cit. 2020-03-09] Dostupné na: <https://biblio.hiu.cas.cz/documents/40809>

⁴⁸ LISI, Marco. *Party System Change, the European Crisis and the State of Democracy*. New York: Routledge, 2019. s. 340. ISBN: 978-1-138-55008-7.

⁴⁹ ÁGH, Attila. *The Hungarian Party system from soft to hard populism*. [online]. Marco Lisi: *Party System Change, the European Crisis and the State of Democracy*, 2018. s. 8. [cit. 2020-03-09]. Dostupné na: https://www.researchgate.net/publication/327816297_The_Hungarian_party_system_from_soft_to_hard_populism

je medzi irelevantnosťou a všemohúcnosťou.⁵⁰ Od konca 80. rokov do roku 2010 je teda možné identifikovať tri hlavné tendencie vývoja maďarského stranického systému.⁵¹ Tieto tendencie môžeme charakterizovať ako:

1.) Neustále znižovanie počtu strán počas volieb, hoci Maďarsko malo od začiatku pomerne koncentrovaný systém strán. Prvý zlom nastal v roku 1994, keď dve vedúce strany počiatočnej systémovej zmeny – MDF a SZDSZ stratili svoje dominantné postavenie a vyhrala *Maďarská socialistická strana* (MSZP). Druhý zlom nastal v roku 1998, kedy sa vytvoril bipolárny systém strán medzi MSZP a Fidesz. Kým v 1990 získali dve najväčšie strany oba 46,12 % z celkového počtu hlasov, do roku 2006 stúpili na 85,24%, čo ukazuje posilnenie bipolarity.⁵²

2.) Prechod od málo organizovaných hnutí ku zorganizovaným ľavicovým alebo pravicovým stranám. Toto rozdelenie sa stalo dominantným princípom v maďarskom stranickom systéme. MSZP sa od jej samého začiatku označovalo za sociálnodemokratickú stranu. Fidesz sa presunul v rokoch 1993-1994 z liberálnej strany na konzervatívnejšiu pravicu.

3.) Volatilita voličov klesla z 28,4 % v roku 1994 na 8,4 % v roku 2006. 89 % voličov MSZP podporilo túto stranu ako v roku 2002, tak aj v 2006.⁵³ Rovnakú podporu dostala od svojich voličov strana Fidesz. Avšak rastúcou sociálnou nespokojnosťou sa menili vlády medzi ľavicou a pravicom vo väčšine volieb až do roku 2006, keď bola prvý krát znovuzvolená vláda. Prvý stranický systém sa zrútil pod tlakom globálnej krízy a všeobecnej sociálnej nespokojnosti maďarského obyvateľstva ohľadom systémových zmien v rokoch 2009 až 2010 vyvolaných spomínanou krízou.

Momentálne najsilnejšou stranou v maďarskom politickom systéme je strana Fidesz. Pôvodne jej názov znamenal skratku *Aliancia mladých demokratov*, neskôr bola pridaná

⁵⁰ BECKER, Frans., CUPERUS, René. *The Party Paradox: Political Parties Between Irrelevance and Omnipotence. A View From the Netherlands*. [online]. Friedrich Ebert Stiftung, 2004. s. 1. [cit. 2020-04-02]. Dostupné na: <https://library.fes.de/pdf-files/id/02104.pdf>

⁵¹ ÁGH, Attila. *The Hungarian Party system from soft to hard populism*. [online]. Marco Lisi: Party System Change, the European Crisis and the State of Democracy, 2018. s. 12. [cit. 2020-04-02]. Dostupné na: https://www.researchgate.net/publication/327816297_The_Hungarian_party_system_from_soft_to_hard_populism

⁵² ANONYM. *HUNGARY: Parliament Chamber: Orszaggyules*. [online]. Inter-parliamentary union, 1994. [cit. 2020-04-02]. Dostupné na: http://archive.ipu.org/parline-e/reports/arc/2141_94.htm

⁵³ LISI, Marco. *Party System Change, the European Crisis and the State of Democracy*. New York: Routledge, 2019. s. 348. ISBN: 978-1-138-55008-7.

k názvu *Občianska strana*.⁵⁴ Od roku 2003 sa jej celé meno nazýva *Občianska aliancia Fidesz*.⁵⁵ Tieto zmeny nastali súbežne so začlenením menších strán do Fideszu, ako sú strany MDF a *Kresťanskodemokratická ľudová strana* (KDNP). Prvá extrémne pravicová strana, *Maďarská strana pravdy a života* (MIÉP), vznikla z MDF v roku 1993 a neskôr nadobudla podporu u Fidesz, čím sa MIÉP podarilo v roku 1998 dostať do parlamentu, ale zanikla už v roku 2002.⁵⁶ Všeobecne platí, že do roku 2010 boli na ľavom spektre politickej scény strany MSZP ako dominantná strana, ktorá sa po rokoch 2009-2010 vážne oslabila a rozdrobila, a SZDSZ ako liberálna strana a zároveň koaličný partner MSZP, ktorá po roku 2010 zanikla. Na pravom spektre dochádzalo k neustálym procesom rozdelení a fúzií, pri ktorých Fidesz pohltil všetky stredo-pravicové strany ako MDF, KDNP a *Nezávislou malorolníckou stranou* – FKGP a taktiež rozvinul určitú formu nepriamej spolupráce so stranami extrémnej pravice – MIÉP a Jobbik.

Maďari mali príliš vysoké očakávania od nového demokratického systému a spájali demokraciu so sociálnym zabezpečením. Vznikajúci konkurenčný politický systém strán reagoval na tieto prehnané očakávania veľkými sľubmi. Populizmus je neodmysliteľnou tendenciou v maďarskom straníckom systéme. Táto populistická tendencia sa objavila predovšetkým vo volebných kampaniach strán Fidesz a MSZP. Dôsledkom toho je dlhodobá klesajúca dôvera v politické strany a politické elity.⁵⁷

Sociálnym pozadím tohto kontroverzného procesu je trojitá kríza, z ktorej vznikli dve generácie porazených a v čase globálnej krízy sa k nim pripojila tretia generácia. Prvú generáciu absolútne porazených tvorili tí, ktorí boli zasiahnutí masovou nezamestnanosťou začiatkom 90. rokov 20. storočia v dôsledku hromadnej privatizácie.⁵⁸ Druhá generácia porazených začiatkom 21. storočia sa skladá z tých, ktorí neboli schopní konkurovať v novom kontexte členstva Európskej únie. V tých rokoch sa životná úroveň nie len vrátila

⁵⁴ NEJEDLÝ, Tomáš. *Orbán a Fico? Dve tváre jednej mince*. [online]. Hospodárske noviny, 2010. [cit. 2020-04-06]. Dostupné na: <https://slovensko.hnonline.sk/312287-orban-a-fico-dve-tvare-jednej-mince>

⁵⁵ ANONYM. *Hungary Historical Development*. [online]. Európska komisia, 2020. [cit. 2020-04-06]. Dostupné na: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/historical-development-35_en

⁵⁶ ÁGH, Attila. *The Hungarian Party system from soft to hard populism*. [online]. Marco Lisi: Party System Change, the European Crisis and the State of Democracy, 2018. s. 15. [cit. 2020-04-06]. Dostupné na: https://www.researchgate.net/publication/327816297_The_Hungarian_party_system_from_soft_to_hard_populism

⁵⁷ LISI, Marco. *Party System Change, the European Crisis and the State of Democracy*. New York: Routledge, 2019. s. 352. ISBN: 978-1-138-55008-7.

⁵⁸ PAUHOFOVÁ, Iveta – STEHLÍKOVÁ, Beáta. Agnoskácia súvislostí nezamestnanosti a mzdového vývoja v SR, ČR a Maďarsku. In *Working Papers*. [online]. Bratislava: Ekonomický ústav SAV, 2017. ISSN 1337-5598. Dostupné na: http://www.ekonom.sav.sk/uploads/journals/357_wp_90_pauhofova_stehlikova_2017.pdf

do obdobia z roku 1989, ale rástla zároveň sociálna polarizácia, ktorá poškodila väčšinu maďarského obyvateľstva. Ľudia totiž do veľkej miery trpeli poklesom sociálneho zabezpečenia a zlými verejnými službami. Došlo skôr k sociálnemu šoku, ako ku sociálnej konsolidácii.

Dejiny populizmu v Maďarsku prešli teda niekoľkými etapami. V prvej fáze masová nespokojnosť s novým demokratickým poriadkom a trhovým hospodárstvom vyvolala na politickej úrovni dopyt po populistickom vyjadrovaní, a poskytla úrodnú pôdu pre národný sociálny populizmus kombinovaný v MDF a Fidesz. Keď Fidesz v roku 2002 prehrál voľby, obrátil sa na masovú mobilizáciu svojich podporovateľov a snažil sa vyvinúť tlak na vládu. Tvrdili, že oni sami reprezentujú „národ“ a zdôraznili, že národ nemôže byť porazený. Hoci Fidesz prehrál parlamentné voľby v rokoch 2002 a 2006, vo voľbách do Európskeho parlamentu v roku 2004 zvíťazil, čo bolo prvým znakom posilnenia euroskeptizmu.

Charakteristickým procesom druhej etapy bol vznik Jobbiku v roku 2003 ako malej politickej organizácie mladých extrémistických skupín. V skutočnosti ale vznikol v kruhu Fidesz, keďže prezident strany Gábor Vona bol členom občianskeho kruhu Fidesz, ktorý viedol Viktor Orbán. Fidesz propagoval takú nacionalistickú agendu, ktorá sa prekrývala s mnohými požiadavkami Jobbiku tak politicky, ako aj kultúrne. Hlavné myšlienky boli protieurópske, ako aj protizidovské, či protirómske. Hlavným heslom Jobbiku bolo „*Maďarsko patrí Maďarom*“ tvrdiac, že tým zmobilizujú „pravých Maďarov“ proti „zradcom“, označujúc tak menšiny.⁵⁹ Jobbik mal úzke spojenie s maďarskými fašistickými tradíciami a tento druh tradicionalizmu sa spájal s „modernosťou“ pomocou nástrojov mobilizácie cez internet.

V roku 2006, keď Fidesz prehralo voľby, vládna koalícia MSZP a SZDSZ vo svojom konvergenčnom programe EÚ zaviedla drastické opatrenia na zníženie vysokého rozpočtového deficitu, čo viedlo k prudkému poklesu podpory verejnosti a stratili na popularite. Hlavným programom vládnej koalície bola štrukturálna reforma daní, zdravotníctva a vyššieho vzdelávania. Všetky tieto reformy boli zamietnuté referendum v 2008, čo pripravilo cestu na prevzatie Maďarskej politickej scény populizmom v rokoch 2009-2010. Práve v týchto rokoch bol dopad globálnej krízy na Maďarsko veľký, čo taktiež

⁵⁹ ANONYM. *Nástup „lepších Maďarov“*. [online]. .týždeň, 2009. [cit.2020-04-07]. Dostupné na: <https://www.tyzden.sk/casopis/4805/nastup-lepsich-madarov/>

napomohlo rastu popularity Fideszu. V roku 2009 to viedlo k víťazstvu vo voľbách do Európskeho parlamentu a v roku 2010 vo vnútroštátnych voľbách. Týmto vzniklo obdobie druhého stranického systému.

2.2.2 Druhý stranický systém Maďarska

Parlamentné voľby v roku 2010 boli veľkým zlomom v súčasnej maďarskej histórii, keď Fidesz získal dve tretiny.⁶⁰ Nastal kolaps stranických systémov s veľkým politickým otrasom. V týchto voľbách došlo k zásadným zmenám v charaktere populizmu, vo veľkosti extrémizmu a v rastúcom počte protestujúcich strán.⁶¹ Okrem iného téma euroskeptizmu bola v tých rokoch pomerne často spomínaná, čo sa ukázalo už vo voľbách do Európskeho parlamentu v roku 2009, čo bolo taktiež predzvesťou výsledku volieb v roku 2010. Ako sme už spomínali, globálna kríza mala veľký vplyv na výsledky volieb v roku 2010. Práve v tomto období zaznamenávame najvýraznejší obrat k národno-sociálnemu populizmu kombinovanému s tvrdým euroskeptizmom. Vyvolalo to zmenu sociálnej konfigurácie s klesajúcou podporou ľavicových strán. Vďaka protestným hlasom bola v 2009 do Európskeho parlamentu najvyššia volebná účasť spomedzi nových členských štátov Európskej únie. Jobbik sa stal silnou proti-systémovou, krajne pravicovou stranou a veľká časť ich voličov boli mladí ľudia, vo veľkej miere prvovoliči, ktorí necítili silný dopad globálnej krízy na ich životoch. Väčšina voličov Jobbiku boli tiež priaznivcami Fideszu a naopak, keďže u oboch prevládal euroskeptizmus.

Výsledky volieb do EP v roku 2009 ukázali polarizáciu medzi tradicionalistami a progresívcami. V Maďarsku bolo rozdelenie na víťazov a porazených najvýraznejšie. Nová globálna kríza navyše vyvolala oveľa hlbší šokujúci účinok ako zvyčajné krátkodobé krízy. Celkovo vzaté, došlo k politickým turbulenciám s vysokou nestabilitou vlády, pretože globálna kríza zasiahla Maďarsko obzvlášť vážne. Nespokojnosť s domácou demokraciou a členstvom v Európskej únii tu bola najväčšia. Z prieskumov verejnej mienky v roku 2009 vyplynulo, že maďarské obyvateľstvo uprednostňuje otázky bezpečnosti a majú strach

⁶⁰ DUNAI, Marton – THAN, Krisztina. *Hungary's Fidesz wins historic two-thirds mandate*. [online]. EUTERS, 2010. [cit.2020-04-13]. Dostupné na: <https://www.reuters.com/article/us-hungary-election/hungarys-fidesz-wins-historic-two-thirds-mandate-idUSTRE63O1KB20100425>

⁶¹ ÁGH, Attila. *The Hungarian Party system from soft to hard populism*. [online]. Marco Lisi: Party System Change, the European Crisis and the State of Democracy, 2018. s. 20. [cit. 2020-04-06]. Dostupné na: https://www.researchgate.net/publication/327816297_The_Hungarian_party_system_from_soft_to_hard_populism

z nezamestnanosti.⁶² Napriek hlbokému politicko-ideologickému rozdeleniu ľavice a pravice je štruktúra druhého stranického systému založená viac na kultúrnom, než na sociálnom štiepení. Hlboké kultúrno-ideologické rozdiely medzi ľavicou a pravickou takmer úplne vylúčili vytváranie koalícií a dosiahnutie národného konsenzu medzi nimi.

Volebná súťaž vo všeobecnosti zmenila vzťah medzi Fidesz a Jobbikom, pretože v parlamentných voľbách v roku 2010 Jobbik získal masovú podporu a obrátil sa proti Fidesz, ktorý sa zachoval rovnako voči Jobbik. Ten začal účelne útočiť na Fidesz, aby sa vyhol svojmu vlastnému zmiznutiu z politickej scenérie. Z tohto dôvodu zvyčajne žiadal veľmi extrémne požiadavky, no po určitej dobe ich Fidesz prekonal používajúc miernejší spôsob, a využíval popritom populistické argumenty.⁶³ Nové napätie medzi Fidesz a Jobbik spôsobilo veľa nejasností a voličské hlasy sa začali pohybovať medzi dvoma stranami. Jobbik v snahe vyjadriť svoju úplnú konfrontáciu s Európskou úniou v roku 2012 verejne podpálil vlajku EÚ a v roku 2014 dvaja poslanci tejto strany vyhodili vlajku EÚ z okien maďarského parlamentu. Predseda parlamentu, ktorý bol členom Fidesz so svojimi parlamentnými zamestnancami tomu nezabránil.

Agresívne populistická stratégia priniesla Fideszu v roku 2010 prevzatie moci a v roku 2014 systém volenej autokracie. Víťazstvo Fideszu v týchto voľbách drasticky zmenilo maďarský stranický systém a objavili sa jeho nové obrysy. MSZP sa výrazne oslabil a posunul sa na druhé miesto, zatiaľ čo MDF a SZDSZ úplne vymizli. Jobbik, extrémna pravica a nová sociálno-environmentálna strana *Politika môže byť iná* (LMP) vstúpili do parlamentu takým spôsobom, že sa stranické prostredie úplne zmenilo. Proces fragmentácie strán sa v druhom stranickom systéme prehĺbil a rovnako aj zrýchlil. Najprv to prinieslo rozdelenie v LMP, keď radikálnejší ľavičiarci vytvorili novú stranu *Dialóg za Maďarsko* (PM), ktorí sa snažil o intenzívnejšiu spoluprácu na ľavej strane, zatiaľ čo tvrdé jadro LPM naďalej zdôrazňovalo, že reprezentujú novú generáciu s novými hodnotami, takže neboli pripravení na vyjednávanie s inou ľavicovou stranou.

Vďaka dvom tretinám, ktoré Fidesz získal, mohol schváliť novú ústavu a zničiť tak štátny systém brzd a protiváh. Orbánovská vláda taktiež nahradila hlavy základných

⁶² WORLD BANK. *Financial Crisis Survey 2009, First Round*. [online]. Microdata Library, 2013. [cit. 2020-04-14]. Dostupné na: <https://microdata.worldbank.org/index.php/catalog/175>

⁶³ LISI, Marco. *Party System Change, the European Crisis and the State of Democracy*. New York: Routledge, 2019. s. 363. ISBN: 978-1-138-55008-7.

inštitúcií svojimi lojálnymi podporovateľmi. Podľa interpretácie populistických strán ľudová suverenita patrí výlučne parlamentu v duchu väčšinovej demokracie.⁶⁴ Vláda údajne predstavuje vôľu ľudu priamo bez akéhokoľvek sprostredkovania záujmov, takže nie sú potrebné ďalšie inštitúcie, pretože ich nároky len vytvárajú chaos. Hlavnou politickou zbraňou tejto strany bolo využívanie právnych pravidiel na priame politické účely, keďže dvojtretinová väčšina bola v skutočnosti ústavnou väčšinou a preto všetky protidemokratické činy boli považované za legálne. Je charakteristické, že druhá Orbánovská vláda začala svoju činnosť tvrdou kritikou systémových zmien všeobecne, pričom obviňovala bývalé vlády zo všetkých hospodárskych a sociálnych problémov.

Radikálna zmena stranického systému bola v roku 2014 posilnená druhým drvivým víťazstvom: Fidesz získal v roku 2010 53,64 % hlasov a 263 kresiel, a 45,0 % hlasov a 123 kresiel v roku 2014.⁶⁵ V oboch prípadoch to znamenalo dvojtretinovú väčšinu. Extrémne pravicová strana Jobbik v roku 2010 vstúpila do parlamentu so 47 kreslami a 16,36 % hlasov, v roku 2014 pokračovala v posilňovaní, keď získala 20,30 % hlasov. V tom istom roku čelila veľmi polarizovaná maďarská spoločnosť trom voľbám: v apríli parlamentné, v máji do Európskeho parlamentu a v októbri komunálne voľby. Všetky tri zvíťazil Fidesz a toto víťazstvo posilnilo pokles demokracie v krajine. Znovuzvolenie Fideszu prinieslo so sebou hlboký prienik do médií, čo poškodzovalo zásady slobodných a spravodlivých volieb. Trend tvrdého populizmu pokračoval aj po voľbách v roku 2014, čo malo za následok ďalšiu fragmentáciu a marginalizáciu opozičných strán. Po týchto voľbách v roku 2014 Fidesz naďalej posilňoval svoje postavenie v hegemonickom stranickom systéme, kde bol nedostatočný počet opozičných strán. Jobbik, ktorý bol na pravej strane, sa stal politickým rivalom Fideszu bojujúc o hlasy pravičiarov. Tým, že si Fidesz vytváral z Jobbiku nepriateľa, sa Jobbik presunul do politického centra, aby sa stala stranou pre ľudí s cieľom nahradiť Fidesz, a vytvoriť ďalšiu vládu po parlamentných voľbách 2018. V týchto voľbách avšak opäť získal väčšinu Orbán. Fidesz začal rozširovať svoje spektrum tém na extrémnejšie, ktoré dovtedy predstavoval Jobbik, s cieľom rozšíriť okruh svojich

⁶⁴ ÁGH, Attila. *The Hungarian Party system from soft to hard populism*. [online]. Marco Lisi: Party System Change, the European Crisis and the State of Democracy, 2018. s. 25. [cit. 2020-04-06]. Dostupné na: https://www.researchgate.net/publication/327816297_The_Hungarian_party_system_from_soft_to_hard_populism

⁶⁵ JOANNIN, Pascale. *Unsurprisingly outgoing Prime Minister Viktor Orban wins the general election in Hungary*. [online]. Fondation Robert Schuman, 2014. [cit. 2020-04-14]. Dostupné na: <https://www.robert-schuman.eu/en/doc/oeo/oeo-1493-en.pdf>

priaznivcov. Sťahovanie sa Jobbiku do centra spôsobilo napätie vo vnútri strany, kde nastala kolízia názorov medzi pevným jadrom a tými, ktorí sa posúvali do centra. Po voľbách v roku 2014 sa objavilo zvláštne „stranícke vákuum“, pretože ľavica sa naďalej oslabovala a rozdrobila sa na malé strany, ktoré nedokázali poskytnúť voličom alternatívu proti tretej Orbánovej vlády.

Druhá vláda Orbána zneužívala svoju dvojtretinovú väčšinu na prípravu volieb v roku 2014, ako napríklad nespravodlivým volebným zákonom, ktorý ešte viac zvýhodňoval víťazov. Fidesz navrhoval, aby sa parlament volil približne spoločne zo straníckych kandidačných listín a spoločne v individuálnych volebných obvodoch. Znamenalo by to, že hlasy, ktoré boli odovzdané za nezvolených individuálnych kandidátov by neprepadli, ako tomu bolo dovtedy, ale prerozdelené by sa podľa ich straníckej príslušnosti.⁶⁶ Taktiež mal dominantné postavenie v súkromných médiách, ktorými mnohokrát táto strana manipulovala, čo im pomohlo volebných obvodoch. K týmto voľbám sa vyjadrilo mnoho medzinárodných pozorovateľov, ktorí ich označili ako slobodné, ale nespravodlivé. Kritizované boli napríklad akty, ktoré síce boli schválené a upravené, avšak stalo sa tak bez verejnej konzultácie. Po roku 2014 Fidesz vybudoval systém, kde štát kontroloval organizácie verejnej správy a všetkých ich zamestnancov. Taktiež parlamentom prešiel kontrolou zoznam cirkví a tie, ktoré neboli podľa Fideszu lojálne, boli zbavené svojho právneho štatútu.⁶⁷

Trend koncentrácie moci v štáte bol posilnený aj duálnou krízou – utečeneckou a Brexitom, keď krajina vyhlásila obranu krajiny pred utečencami. To viedlo Orbánovu vládu k unikaniu pred nadnárodnými pravidlami Európskej únie, lebo tvrdila, že chráni národné hranice. Vláda využila príležitosť na posilnenie svojej pozície a vytvárala zlý obraz ako o téme migrantov, tak aj o samotnom Bruseli, keď v roku 2016 uskutočnila referendum, o „*zastavení Bruselu*“.⁶⁸ O tom, aký dopad mala utečenecká kríza na Maďarsko si priblížime v kapitole 3.

⁶⁶ SITA. *Orbán šíje volebný zákon na svoju mieru*. [online]. Pravda, 2011. [cit.2020-04-14]. Dostupné na: <https://spravy.pravda.sk/svet/clanok/240465-orban-sije-volebny-zakon-na-svoju-mieru/>

⁶⁷ LISI, Marco. *Party System Change, the European Crisis and the State of Democracy*. New York: Routledge, 2019. 365 s. ISBN: 978-1-138-55008-7.

⁶⁸ ANONYM. „*We must stop Brussels!*“ *referendum booklet warns Hungarians*. [online]. The Budapest Beacon, 2016. [cit.2020-04-16]. Dostupné na: <https://budapestbeacon.com/we-must-stop-brussels-referendum-booklet-warns-hungarians/>

3 Migračná kríza a jej dopad na vybrané pravicové politické strany – príklad Maďarsko

3.1 Priebeh migračnej krízy v Európskej únii

Migračná kríza z roku 2015 je známa pre Európsku úniu najmä pre vysoký počet migrantov, ktorí či už legálnym, alebo nelegálnym spôsobom vnikli do tohto spoločenstva. Začína už v marci v roku 2015, keď sa počet prisťahovalcov z Turecka do Grécka viac ako zdvojnásobil. Sýrčania prichádzali z Libanonu a Jordánska, kde sa ukrývali od začiatku občianskej vojny v 2011. Nová trasa cez Turecko a do Grécka bola prístupná po celý rok na rozdiel od trasy cez Líbyu, a teda nielen v prípade pokojných vôd.

V apríli 2015 sa odohralo mimoriadne zasadnutie Európskej rady po tom, ako tragicky zahynulo približne 800 ľudí na Stredozemnom mori, dokopy ich za rok bolo takmer 3000.⁶⁹ Predsedovia vlád, rovnako ako hlavy štátov Európskej únie si uvedomovali vážnosť situácie a zaviazli sa zmobilizovať úsilie, aby sa tak predišlo čo najväčšiemu počtu ďalších úmrtí na mori z dôvodu migrácie. Závážne sa rozhodli zamerať sa na nasledujúce oblasti:

- posilnenie prítomnosti na mori,
- boj proti obchodníkom v súlade s medzinárodným právom,
- predchádzanie nelegálnym migračným tokom,
- posilnenie vnútornej solidarity a zodpovednosti.⁷⁰

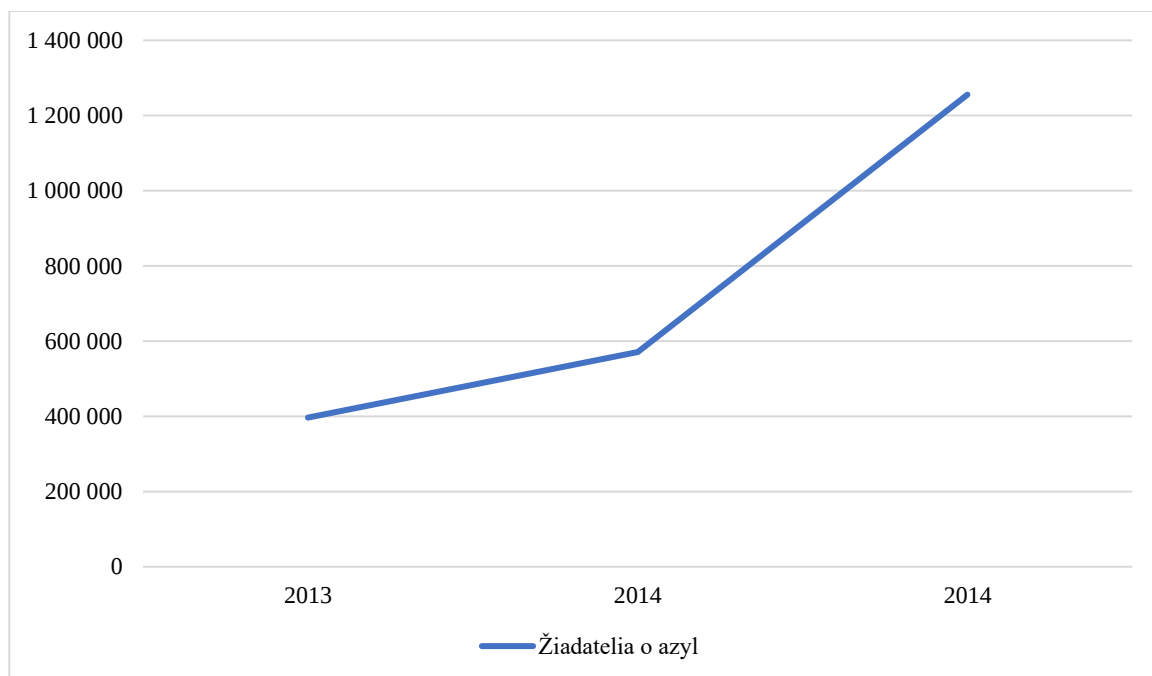
Po tomto zasadnutí zdôraznili dôležitú úlohu Komisie o európskej migračnej agende a vyzvali, aby sa uskutočnil samit vo Vallette, na ktorom by sa preberali dôležité otázky týkajúce sa migrácie z afrických a iných kľúčových krajín.

⁶⁹ ANONYM. *Over 3,770 Migrants Have Died Trying to Cross the Mediterranean to Europe in 2015*. [online]. Missing migrants. [cit. 2020-04-29]. Dostupné na: <https://missingmigrants.iom.int/over-3770-migrants-have-died-trying-cross-mediterranean-europe-2015>

⁷⁰ ANONYM. *Special meeting of the European Council, 23 April 2015 – statement*. [online]. European Council, 2015. [cit. 2020-04-29]. Dostupné na: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2015/04/23/special-euco-statement/>

V roku 2015 požiadalo o medzinárodnú ochranu v členských štátoch EÚ 1 255 600 žiadateľov o azyl, zatiaľ čo v roku 2014 požiadalo medzinárodnú ochranu v členských štátoch EÚ 570 800 žiadateľov, a v roku 2013 396 700 žiadateľov.⁷¹

Graf 1 Žiadatelia o azyl

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa EUROSTAT: *Record number of over 1.2 million first time asylum seekers registered in 2015*. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/7203832/3-04032016-AP-EN.pdf/790eba01-381c-4163-bcd2-a54959b99ed6>

Počet Sýrčanov žiadajúcich o medzinárodnú ochranu sa s predchádzajúcim rokom zdvojnásobil, počet Afgancov sa takmer štvornásobne zvýšil a počet Iračanov sa zvýšil sedemnásobne.

Najvyšší počet žiadateľov, ktorí požiadali o azyl prvýkrát boli v počte 441 899, resp. 35% zo všetkých žiadateľov o azyl v EÚ zaregistrovaní v Nemecku.⁷² Nasledovalo

⁷¹ ANONYM. *Record number of over 1.2 million first time asylum seekers registered in 2015*. [online]. EUROSTAT, 2016. [cit. 2020-04-30]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/7203832/3-04032016-AP-EN.pdf/790eba01-381c-4163-bcd2-a54959b99ed6>

⁷² ANONYM. *Record number of over 1.2 million first time asylum seekers registered in 2015*. [online]. EUROSTAT, 2016. [cit. 2020-04-30]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/7203832/3-04032016-AP-EN.pdf/790eba01-381c-4163-bcd2-a54959b99ed6>

Maďarsko s takmer 174 400 žiadosťami, resp. 14 %. Potom bolo Švédsko (12 %), Rakúsko (7 %), Taliansko s 83, 200 žiadosťami, resp. 7%. V porovnaní s predchádzajúcim rokom sa počet žiadateľov o azyl po prvýkrát zvýšil v roku 2015 najviac vo Fínsku (+ 822 %) a následne v Maďarsku (+ 323 %).⁷³ V roku 2015 bolo v členských štátoch EÚ v priemere 2 470 žiadateľov o azyl na milión obyvateľov.⁷⁴ Za vrchol migračnej krízy sa považuje rok 2015 a 2016, no najväčší šok zažil prvý spomínaný rok. Medzi rokom 2016 a 2017 nastal pokles počtu žiadateľov, z čoho môžeme predpokladať, že zmenená imigračná politika EÚ mala úspech.

K migračnej kríze sa neoddeliteľne spája aj rozhodnutie nemeckej kancelárky Angely Merkelovej, ktorá v roku 2015 vyhlásila, a neskôr aj obhajovala prijatie viac ako milióna utečencov. Rozhodla sa kvôli mimoriadnej situácie otvoriť hranice migrantom utekajúcim pred vojnou a nepokojmi v Sýrii, Iraku a Afganistane. Neskôr potvrdila, že by toto rozhodnutie spravila opäť, avšak zároveň dodala, že nejakú dobu nemali dostatočnú kontrolu na nemeckých hraniciach.⁷⁵

3.1.1 Prvá fáza

Za začiatok prvej fázy sa považuje rok 2015, približne od apríla do konca júna. Táto fáza je spojená s nešťastnými udalosťami potopených člnov prevážajúcich migrantov do Európy.⁷⁶ Počas tejto fázy mala Európska únia vytýčený jasný cieľ a to záchrana čo najväčšieho množstva životov v Stredozemnom mori. Európska komisia dokonca 13. mája 2015 prijala európsky program v oblasti migrácie, kde vyzdvihla potrebu lepšieho riadenia migrácie a takisto pripomenula, že táto oblasť sa týka spoločnej zodpovednosti. Konkrétne kroky a opatrenia sa týkajú nasledujúcich štyroch oblastí:

⁷³ ANONYM. *Record number of over 1.2 million first time asylum seekers registered in 2015*. [online]. EUROSTAT, 2016. [cit. 2020-04-30]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/7203832/3-04032016-AP-EN.pdf/790eba01-381c-4163-bcd2-a54959b99ed6>

⁷⁴ Ibid

⁷⁵ DE LA BAUME, Maïa. *Angela Merkel defends open border migration policy*. [online]. Politico, 2017. [cit. 2020-05-01]. Dostupné na: <https://www.politico.eu/article/angela-merkel-defends-open-border-migration-refugee-policy-germany/>

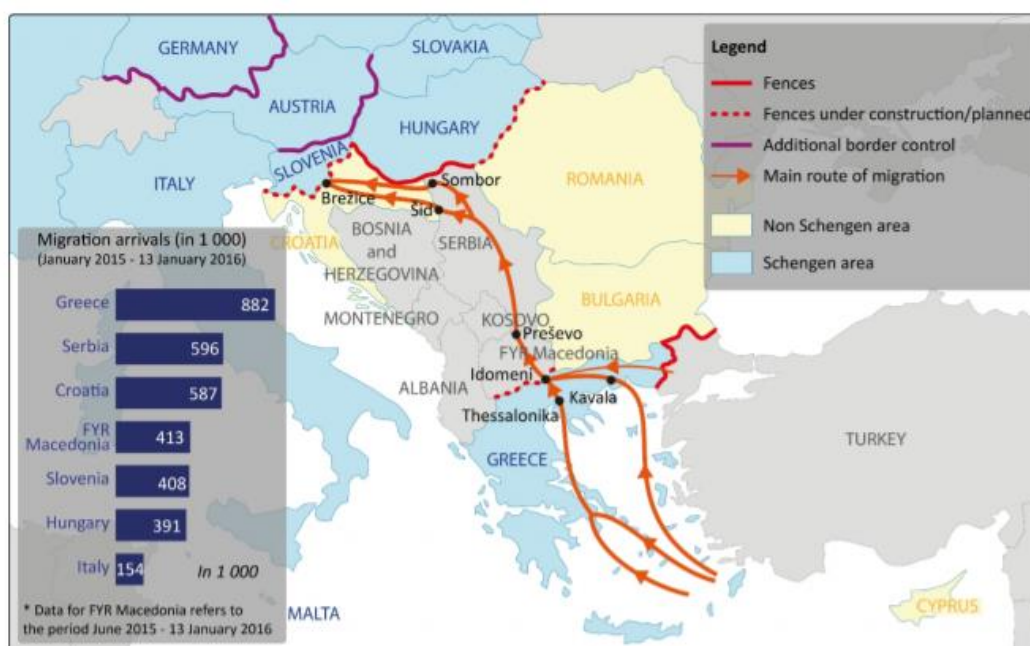
⁷⁶ YARDLEY, Jim. *Rising Toll on Migrants Leaves Europe in Crisis; 900 May Be Dead at Sea*. [online.] The New York Times, 2015. [cit. 2020-05-01]. Dostupné na: <https://www.nytimes.com/2015/04/21/world/europe/european-union-immigration-migrant-ship-capsizes.html>

- odstraňovanie dôvodov neregulárnej migrácie,
- záchrana životov a zabezpečenie vonkajších hraníc,
- silná azylová politika,
- nová politika v oblasti legálnej migrácie.⁷⁷

3.1.2 Druhá fáza

Táto fáza prebiehala približne od júla do septembra 2015.⁷⁸ Európska únia si uvedomila veľký počet migrantov snažiacich sa dostať cez hranice EÚ. Z týchto dôvodov začala rokovania aj s Organizáciou spojených národov, kde sa snažili vyriešiť problém západnej balkánskej cesty.

Obrázok 1 Balkánske migračné trasy a hraničné kontroly prisťahovalcov do EÚ v roku 2015

Zdroj: Európsky parlament: *The Western Balkans Frontline of the migrant crisis*. Dostupné na: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/573949/EPRS_BRI\(2016\)573949_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/573949/EPRS_BRI(2016)573949_EN.pdf)

⁷⁷ ANONYM. Communication from the commission to the European parliament, the Council, the European economic and social committee and the committee of the regions: A European agenda on migration. [online]. Európska komisia, 2015. [cit. 1.5.2020]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/communication_on_the_european_agenda_on_migration_en.pdf

⁷⁸ ANONYM. *Chronologický prehľad – riešenie migračných tlakov*. [online]. Európska rada a Rada Európskej únie, 2020. [cit. 2020-05-01]. Dostupné na: <https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/migratory-pressure/history-migratory-pressure/>

Počas tejto fázy Európska únia vykonala analýzu rôznych rizík a určila miesta, kde bola vyššia pravdepodobnosť vzniku neúmerného zvýšenia počtu prichádzajúcich migrantov na vonkajších hraniciach.⁷⁹ Taktiež sa konali rokovania s Tureckom, kde sa diskutovala finančná podpora, ktorej úlohou by bolo spomalenie prílivu migrantov na územie EÚ.

3.1.3 Tretia fáza

Táto fáza sa datuje od konca roka 2015 a predstavuje už priame kroky k ochrane vonkajších hraníc Európskej únie a rovnako sa rozšírili právomoci FRONTEXu. Dokonca boli vytvorené tímy, ktoré mali za úlohu presúvať sa tam, kde by sa situácia migračného tlaku začala zhoršovať, avšak nemali nahrádzať pohraničnú stráž – slúžili len na krátkodobú pomoc. Práve v tomto období sa konal spomínaný summit vo Vallette, kde výsledkom bol akčný plán zameriavajúci sa na nasledujúcich päť oblastí:

- riešenie prvotných príčin neregulárnej migrácie a núteného vysídlenia,
- zlepšenie práce zameranej na podporu a organizovanie legálnych spôsobov migrácie,
- posilnenie ochrany migrantov a žiadateľov o azyl,
- boj proti vykorisťovaniu migrantov a obchodovaniu s nimi,
- zlepšenie spolupráce v oblasti návratu, readmisie a reintegrácie.⁸⁰

Neskôr, EÚ spolu s Tureckom prijali spoločný akčný plán na riešenie utečeneckej krízy. Dohodli sa, že EÚ spolu s jej členskými štátmi zintenzívnia svoju politickú a finančnú angažovanosť, aby tak zastavili migračné toky, ktoré prichádzali z Turecka do EÚ.⁸¹ EÚ sa rozhodla na túto pomoc pri zlepšení situácie sýrskych utečencov poskytnúť Turecku dodatočné 3 miliardy eur. V roku 2016 bola podpísaná dohoda medzi Európskou úniou a Tureckom, ktorá mala riešiť problém prílevu migrantov do EÚ. Návratová politika začala

⁷⁹ EURÓPSKY PARLAMENT A RADA EURÓPSKEJ ÚNIE. *Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1624 (1)*. [online]. Úradný vestník Európskej únie, 2016. [cit. 2020-05-01]. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/sk/TXT/?uri=CELEX:32016R1624>

⁸⁰ ANONYM. *Valletta summit, 11-12 November 2015: Action plan*. [online]. Európska rada a Rada Európskej únie. [cit. 2020-05-01]. Dostupné na: https://www.consilium.europa.eu/media/21839/action_plan_en.pdf

⁸¹ ANONYM. *Chronologický prehľad – riešenie migračných tlakov*. [online]. Európska rada a Rada Európskej únie, 2020. [cit. 2020-05-01]. Dostupné na: <https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/migratory-pressures/history-migratory-pressures/>

platiť 20. marca 2016.⁸² Zabezpečovala návrat nových migrantov, ktorí nepožiadali, resp. nezískali azyl späť do Turecka. Všetky náklady spojené s návratom migrantov mala niesť Únia. V tom istom roku od októbra začala svoju činnosť Európska agentúra pre pohraničnú a pobrežnú stráž. V decembri 2016 sa rozhodlo o systematických kontrolách na vonkajších hraniciach.⁸³ V júni 2017 sa členské štáty Európskej únie dohodli na financovaní dodatočných 3 miliárd EUR, ktoré boli potrebné na podporu utečencov v Turecku. Dohoda znela tak, že 2 miliardy EUR budú financované z rozpočtu EÚ a 1 miliarda pôjde z financií členských štátov podľa svojho podielu na hrubom národnom dôchodku EÚ.⁸⁴ 20. júna 2018 bol prijatý strategický program v oblasti migračnej politiky na roky 2019-2024, kde predstavitelia EÚ vyzvali na ďalší rozvoj plne funkčnej migračnej politiky.⁸⁵ Vo februári 2020 Turecko otvorilo svoje hranice migrantom, a tak ich vyše 36 000 prešlo do Európy.⁸⁶ Stalo sa tak potom, ako Turecký prezident Recep Tayyip Erdogan vyhlásil, že EÚ nedodrížiava dohodu a Turecko už nedokáže na svojich hraniciach udržiavať nové vlny utečencov z vojnou zasiahnutej Sýrie. Turecký prezident sa často vyhrážal, že ak nedostane od Európskej únie viac medzinárodnej podpory, vpustí migrantov do Európy. Na Gréckych hraniciach sa podarilo zabrániť určitému počtu migrantov vo vstupe do Európy.

3.2 Vplyv migračnej krízy na maďarské pravicové politické strany

Rok 2015 bol zlomovým bodom v utečeneckej a migračnej kríze nie len pre Európu, ale aj pre Maďarsko. Tu v roku 2015 došlo k najvyššiemu počtu registrovaných žiadateľov o azyl od druhej svetovej vojny. Do roka prešlo krajinou asi 390 000 ľudí, z ktorých úrady

⁸² YAR, Lucia. *Turecko odstupuje od migračnej dohody s Úniou*. [online]. EURACTIV, 2019. [cit. 2020-05-01]. Dostupné na: <https://euractiv.sk/section/vonkajsie-vztahy/news/turecko-odstupuje-od-migracnej-dohody-s-uniou/>

⁸³ ANONYM. *Schengen Borders Code: agreement to reinforce checks at external borders*. [online]. European Council, 2018. [cit. 2020-05-01]. Dostupné na: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/12/07/systematic-checks/>

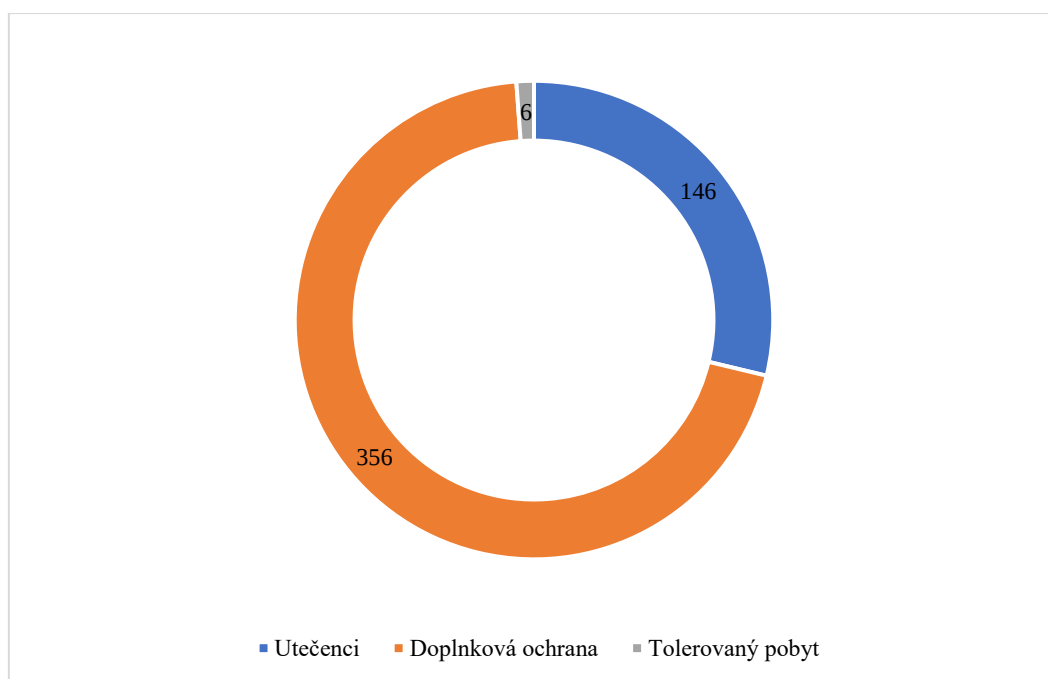
⁸⁴ ANONYM. *Nástroj pre utečencov v Turecku: členské štáty sa dohodli na podrobnostiach dodatočného financovania*. [online]. Európska rada a Rada Európskej únie, 2018. [cit. 2020-05-01]. Dostupné na: <https://www.consilium.europa.eu/sk/press/press-releases/2018/06/29/facility-for-refugees-in-turkey-member-states-agree-details-of-additional-funding/>

⁸⁵ ANONYM. *Nový strategický program na roky 2019-2024*. [online]. Európska rada a Rada Európskej únie, 2019. [cit. 2020-05-01]. Dostupné na: <https://www.consilium.europa.eu/sk/press/press-releases/2019/06/20/a-new-strategic-agenda-2019-2024/>

⁸⁶ TASR. *Turecko otvorilo dvere: Do Európy prešlo vyše 36 000 migrantov*. [online]. Pravda, 2020 [2020-05-08]. Dostupné na: <https://spravy.pravda.sk/svet/clanok/544068-grecko-posilnilo-aj-kontroly-v-morskych-uzinach-proti-migrantom/>

zaregistrovali ako žiadateľov o azyl 177 000 osôb.⁸⁷ Veľká väčšina nepovažovala Maďarsko za svoju cieľovú krajinu, ale iba za tranzitnú krajinu na ceste do svojich konečných cieľov v západnej Európe, predovšetkým do Nemecka a Švédska. Zatiaľ čo rétorika o privítaní utečencov v západných krajinách bola prevažne podporujúca, silná proti-imigračná rétorika maďarskej vláde v tom čase bola takmer jedinečná a väčšina európskych vodcov ju odsúdila. V nasledujúcom grafe môžeme vidieť koľkým zo žiadateľov o azyl z roku 2015 bol udelený titul utečenec, ktorým bola povolená doplnková ochrana a tolerovaný pobyt.

Graf 2 Rok 2015 – utečenci, doplnková ochrana a tolerovaný pobyt v číslach

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa Hungarian Central Statistical Centre: *Asylum seekers in Hungary and persons granted international protection status (2000–)*. [cit. 2020-05-04]. Dostupné na:

https://www.ksh.hu/docs/eng/xstadat/xstadat_annual/i_wnvn003.html#

Prvým medzníkom môže byť vyhlásenie maďarského predsedu vlády Viktora Orbána pri príležitosti spomienok obetí teroristického útoku na Charlie Hebdo v Paríži v januári 2015; konkrétne, že by sa malo obmedziť ekonomické prisťahovalectvo, pretože prisťahovalci môžu priniesť problémy do Európy.⁸⁸ Po tomto vyhlásení nasledovala na jar

⁸⁷ BERNÁT, Anikó – KERTÉSZ, Anna – TÓTH, Fruszina Márta: *Solidarity Reloaded: Volunteer and Civilian Organization during the Migration Crisis in Hungary*. [online]. Review of Sociology, 2016. s. 2. Dostupné na: http://real.mtak.hu/51723/1/29_52_veg.pdf

⁸⁸ ANONYM. *Orban: Gazdasági bevándorlóknak nem adunk menedéket*. [online]. Index, 2015. [cit. 2.5.2020]. Dostupné na internete: https://index.hu/belfold/2015/01/11/orban_gazdasagi_bevandorloknak_nem_adunk_menedeket/

v roku 2015 kampaň proti prisťahovalcom. Demokratická opozícia, pozostávajúca z ľavice a zelených strán, nedokázala zmysluplne reagovať na túto situáciu. Ani štátne inštitúcie, ani oficiálne charitatívne organizácie neposkytovali migrantom prechádzajúcim cez krajinu dostatočnú humanitárnu pomoc, takže v reakcii na všeobecnú pasivitu sa začali objavovať jednotliví dobrovoľníci a nové dobrovoľnícke organizácie na miestnej úrovni.

Následne na to Fidesz začal s výstavbou plotu proti migrantom.⁸⁹ Starosta mesta Mórahalom Zoltán Nógrádi, ktorý je členom Fideszu tvrdil, že „*lepší nápad ako vyriešiť túto neudržateľnú situáciu tu nebol.*“⁹⁰ Funkciou plotu bolo zabránenie neželanej migrácie a na jeho stavbu vyhradili 6,6 miliardy forintov.⁹¹ Podľa Kitty McKinseyovej, ktorá je z agentúry OSN pre utečencov, predstavuje tento plot upieranie základného ľudského práva možnosti azylu.⁹² Srbský premiér Alexander Vučić rovnako ako McKinseyová tento projekt kritizoval a tvrdil, že Srbsko nemôže byť zodpovedné za situáciu spôsobenú migrantmi, keďže tento plot bol postavený na maďarsko-srbských hraniciach.⁹³

Plot bol súčasťou širšej kampane predsedu vlády Viktora Orbána proti prisťahovalectvu. Úrady umiestnili stovky plagátov v maďarských mestách s heslami: „*Ak prídete do Maďarska, musíte rešpektovať naše zákony!*“, alebo „*Ak prídete do Maďarska, nemôžete si vziať prácu Maďarov!*“⁹⁴ Orbán dokonca využil obavy z prisťahovalectva tým, že navrhol vydať dotazník všetkým maďarským občanom starším ako 18 rokov, ktorým položil sériu otázok o prisťahovalectve, ako napríklad to, či si ľudia myslia, že „zlé riadenie prisťahovaleckej otázky“ Bruselom môže mať niečo spoločné so zvýšeným terorizmom.⁹⁵ Na posilnenie tohto bodu dotazníka sa v samotnom sprievodnom liste Orbána uviedlo, že „*ekonomickí migranti nelegálne prekračujú naše hranice, a hoci sa prezentujú ako žiadatelia o azyl, v skutočnosti k nim prichádzajú naše systémy sociálneho zabezpečenia a pracovné príležitosti, ktoré naše krajiny môžu ponúknuť... Nedovolíme ekonomickým*

⁸⁹ ANONYM. *Maďarsko začalo budovať plot proti migrantom.* [cit. 2.5.2020]. Dostupné na internete: <https://euractiv.sk/section/vonkajsie-vztahy/news/maďarsko-zacalo-budovat-plot-proti-migrantom-023915/>

⁹⁰ Ibid

⁹¹ Ibid

⁹² RETTMAN, Andrew. *Hungary's anti-migrant fence draws rebuke.* [online]. euobserver, 2015. [cit. 2020-05-02]. Dostupné na internete: <https://euobserver.com/justice/129176>

⁹³ Ibid

⁹⁴ NOVAK, Benjamin. *Hungarian government launches xenophobic billboard campaign.* [online]. The Budapest Beacon, 2015. [cit. 2020-05-02]. Dostupné na internete: <https://budapestbeacon.com/hungarian-government-launches-xenophobic-billboard-campaign/>

⁹⁵ GEDDES, Andrew – SCHOLTEN, Peter. *The politics of migration & immigration in Europe, 2nd edition.* India: Replika Press Pvt Ltd, 2016. s. 199. ISBN 978-1-84920-468-2.

migrantom, aby ohrozovali pracovné miesta a živobytie Maďarov.“⁹⁶ Orbánov pravicový nacionalizmus spojený s prítomnosťou Jobbiku, ktorý zabezpečil 20 % hlasov v národných voľbách v roku 2014, prispel k nepriateľskému prostrediu v Maďarsku pre prisťahovalcov a cudzincov. Maďarský premiér Orbán, s jeho stranou Fidesz spolu s Jobbikom tak spájajú dve kľúčové otázky, ktoré sú štandardnou súčasťou pravicového euroskeptizmu v EÚ – nepriateľstvo voči Bruselu a prisťahovalcom.⁹⁷

22. septembra 2015 schválila Rada EÚ kvóty na prerozdelenie 120 000 utečencov.⁹⁸ Za toto rozhodnutie hlasovali takmer všetky krajiny okrem Slovenska, Českej republiky, Maďarska a Rumunska. Na toto rozhodnutie sa Maďarsko spolu so Slovenskom rozhodli obrátiť na Súdny dvor Európskej únie, keďže s tým nesúhlasili, a žalovať Radu EÚ.⁹⁹ Maďarsko totiž považovalo rozhodnutie o kvótach ako protiprávny, nezmyselný a neprijateľný. Orbán kritizoval Európsku úniu, že otvorila brány prisťahovalcom a tvrdil, že dokonca organizovala ich prepravu.¹⁰⁰ Generálny advokát Bot navrhol žaloby Maďarska a Slovenska zrušiť.¹⁰¹ Na stranu Rady sa postavila Komisia, Belgicko, Grécko, Taliansko, Nemecko, Francúzsko, Luxembursko a Švédsko. Taktiež predložilo návrh na automatické zadržanie na hraniciach každého žiadateľa o azyl počas celého obdobia jeho žiadosti o azyl. Vtedajší hovorca vlády Kovács uviedol, že v podstate nejde o zadržiavanie ale o to, aby im neboli poskytnuté rovnaké príležitosti, aké sa poskytujú európskym občanom a zároveň dodal, že každý, kto prichádza do EÚ ako migrant, v zásade prichádza nelegálne.¹⁰² Okrem

⁹⁶ GEDDES, Andrew – SCHOLTEN, Peter. *The politics of migration & immigration in Europe, 2nd edition*. India: Replika Press Pvt Ltd, 2016. s. 199. ISBN 978-1-84920-468-2.

⁹⁷ Ibid, s. 201

⁹⁸ KULLOVÁ, Zuzana. *V Bruseli schválili kvóty. Slovensko bude musieť prijať zhruba 1500 utečencov*. [online]. Hospodárske noviny, 2015. [cit. 2020-05-03]. Dostupné na: <https://finweb.hnonline.sk/ekonomika/523778-v-bruseli-schvalili-kvoty-slovensko-bude-musiet-prijat-zhruba-1500-utečencov>

⁹⁹ ANONYM. *Maďarsko odmieta kvóty a obráti sa na Súdny dvor Európskej únie*. [online]. EURACTIV, 2015. [cit. 2020-05-03]. Dostupné na: <https://euractiv.sk/section/all/news/madarsko-odmieta-kvoty-a-obrati-sa-na-sudny-dvor-europskej-unie/>

¹⁰⁰ ANONYM. *Maďarsko sa pridáva k Slovensku. Pre kvóty žaluje Radu EÚ*. [online]. EURACTIV, 2015 [cit. 2020-05-03]. Dostupné na: <https://euractiv.sk/section/zahranicie-a-bezpecnost/news/madarsko-sa-pridava-k-slovensku-pre-kvoty-zaluje-radu-eu-024608/>

¹⁰¹ LEHÓCZKI, Balász. *Generálny advokát Bot navrhuje, aby Súdny dvor zamietol žaloby Slovenska a Maďarska proti dočasnému mechanizmu povinného premiestnenia žiadateľov o azyl*. [online]. Súdny dvor Európskej únie, 2017. [cit. 2020-05-04]. Dostupné na: <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2017-07/cp170088sk.pdf>

¹⁰² WINTOUR, Patrick. *Hungary submits plans to EU to detain all asylum seekers* [online]. The Guardian, 2017. [cit. 2020-05-04]. Dostupné na: <https://www.theguardian.com/world/2017/feb/07/hungary-submits-plans-automatically-detain-all-asylum-seekers-donald-trump-viktor-orban-zoltan-kovacs>

toho tvrdil, že strana Fidesz je proti myšlienke, že migrácia je dobrá alebo že spadá pod základy ľudského práva.¹⁰³

V 2018 prijalo Maďarsko právny predpis, ktorý kriminalizuje právnikov a aktivistov pomáhajúcim žiadateľom o azyl. Podľa tohto predpisu každý, kto by uľahčil nelegálne prisťahovalectvo, bude rok väznený. To sa týka aj tých, ktorí by pracovali buď pre alebo s mimovládnyimi organizáciami, ktoré sa podieľajú na poskytovaní pomoci alebo kampaní žiadateľom o azyl.¹⁰⁴ Vláda nazvala tento zákon „*Stop Sorosovým zákonom*“, kde možno registrovať využitie témy o Sorosovi na boj proti migrácií. Vláda totižto vidí tento druh prisťahovalectva ako hrozbu pre národnú bezpečnosť a obviňuje aj Sorosa, finančníka a filantropa, z dovážania migrantov do Maďarska.¹⁰⁵ V roku 2017 začalo Maďarsko s výstavbou druhého plotu pozdĺž maďarskej hranice so Srbskom, na ktoré si vyhradilo 120 miliónov eur.¹⁰⁶ V 2019 bolo Fidesz pozastavené členstvo v Európskej ľudovej strane (EPP) na základe Orbánovej protieurópskej rétoriky. Spochybňuje najmä inštitúcie EÚ, európsku integráciu a spoločné politiky v oblasti migračnej a azylovej politiky.¹⁰⁷ Populistický element v rétorike Orbána považovalo EÚ za veľkú hrozbu a za potencionálne deštruktívnou. Neskôr, v apríli 2020, spísalo 12 lídrov členských strán EPP výzvu Donaldovi Tuskovi o vylúčenie Fideszu z tejto strany. Stalo sa tak nie len na základe protieurópskych vyjadrení, ale aj zmeny zákona v čase krízy COVID-19, ktorý umožňuje vláde prijímať mimoriadne opatrenia v záujme ochrany zdravia obyvateľstva, právnej istoty a stability hospodárstva. Tento zákon avšak nemá časové ohraničenie a preto poskytuje vláde premiéra Viktora Orbána neobmedzené právomoci.¹⁰⁸

¹⁰³ WALKER, Shaun. *Hungarian leader says Europe is now 'under invasion' by migrants*. [online]. The Guardian, 2018. [cit. 2020-05-04]. Dostupné na: <https://www.theguardian.com/world/2018/mar/15/hungarian-leader-says-europe-is-now-under-invasion-by-migrants>

¹⁰⁴ ANONYM. *Hungary passes 'Stop Soros' law banning help for migrants*. [online]. BBC, 2018. [cit. 2020-05-04]. Dostupné na: <https://www.bbc.com/news/world-europe-44546030>

¹⁰⁵ NEWTON, Jennifer. *Hungarian Prime Minister accuses billionaire investor George Soros of trying to undermine Europe by supportin refugees travelling from the Middle East*. [online]. Daily Mail, 2015. [cit. 2020-05-04]. Dostupné na: <https://www.dailymail.co.uk/news/article-3297431/Hungarian-Prime-Minister-accuses-billionaire-investor-George-Soros-trying-undermine-Europe-supporting-refugees-travelling-Middle-East.html>

¹⁰⁶ SAEED, Saim. *Hungary starts work on second border fence*. [online]. Politico, 2017. [cit. 2020-05-04]. Dostupné na: <https://www.politico.eu/article/hungary-starts-work-on-second-border-fence-migrants-refugees/>

¹⁰⁷ ZGUT, Edit – CSEHI, Robert. *Populizmus v Maďarsku a Poľsku: Rovnaké tóny, odlišný orchester*. [online]. EURACTIV, 2019. [cit. 2020-05-04]. Dostupné na: <https://euractiv.sk/section/buducnost-eu/opinion/populizmus-v-madarsku-a-polsku-rovnake-tony-odlisny-orchester/>

¹⁰⁸ GABRIŽOVÁ, Zuzana – TASR. *Maďarsko Európu čoraz viac znepokojuje, členovia európskych ľudovcov hovoria dost'*. [online]. EURACTIV, 2020 [cit. 2020-05-04]. Dostupné na: <https://euractiv.sk/section/buducnost-eu/news/madarsko-europu-coraz-viac-znepokojuje-clenovia-europskych-ludovcov-hovoria-dost/>

Medzi stranami Fidesz a Jobbik nastala určitá rivalita, keďže obidve využili tému utečeneckej krízy na vzrast ich popularity a na zvýšenie percenta ich voličov. Obidve strany využívali argumenty migrantov na zastrašenie maďarského ľudu a tvrdili, že Maďarsku preteká množstvo nelegálnych migrantov, ktorí sú nebezpečný pre spoločnosť.¹⁰⁹ Vláda začala politickú stratégiu voči Jobbiku. Útok Fideszu na Jobbik bol niečím novým. Z ideologických dôvodov sa vždy pokúšala získať voličov Jobbiku, ale nie takými priamymi útokmi. Fidesz tvrdil, že predstavuje záruku proti krajnej pravici, avšak toto tvrdenie nemalo takmer žiadnu váhu v zahraničí. Jedným z hlavných dlhotrvajúcich dôsledkov Jobbiku je radikalizácia verejnej diskusie. Jobbikova taktika legitimizovala nenávisťné prejavy a anti-menšinové pocity v spoločnosti, ktoré po roku 2015 vydláždili cestu anti-imigračnej a anti-muslimskej politike Fideszu.

Fideszov tvrdý postoj a rétorika proti migrácii úplne reštrukturalizovali krajnú pravicu a vyvolali reťazovú reakciu. Keďže Jobbik nemohol konkurovať radikálnym postojom strany Fidesz, presunula sa do centra čo spôsobilo, že väčšina radikálov Jobbiku sa oddelila od strany a v júni 2018 vytvorila konkurenčné krajne pravicové hnutie *Mi Hazánk Mozgalom* – Naša domovina.¹¹⁰

Zatiaľ čo pre Fidesz Európska únia symbolizuje dekadentný Západ, Jobbik sa posunul opačným smerom a vo svojom volebnom programe z 2019 uznáva potrebu EÚ pri riešení globálnych problémov; tvrdí, že by podporilo zavedenie eura a taktiež by podporilo vstup Maďarska do Európskej prokuratúry.¹¹¹ V rozhovore pred všeobecnými voľbami v roku 2018 podpredseda Jobbik Márton Gyöngyösi uviedol, že Maďarsko musí zostať členom NATO a kritizoval Orbána za vyvedenie krajiny z EÚ.¹¹² A teda zo strany Jobbik, ktorá bola predtým známa svojimi xenofóbnymi, antisemitskými názormi, ale presunula sa viac do centra, sa môže postupne opozičná strana Fideszu. Keďže Jobbik upustil od krajne pravicových názorov na Európu, prísťahovalectvo a ďalšie otázky, Orbánová vláduca

¹⁰⁹ JUHÁSZ, Attila – KREKÓ, Péter – Political Capital Institute. *Desperate Search for the lost popularity – Governmental campaign against refugees and migrants in Hungary* [online]. Friedrich Ebert Stiftung, 2015. s. 9. [cit. 2020-05-04]. Dostupné na: <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/budapest/11351.pdf>

¹¹⁰ KREKÓ, Péter – HUNYADI, Bulscú – SZICHERLE, Patrik. *Anti-Muslim populism in Hungary: From the margins to the mainstream*. [online]. Brookings, 2019. Dostupné na: <https://www.brookings.edu/research/anti-muslim-populism-in-hungary-from-the-margins-to-the-mainstream/>

¹¹¹ JUHÁSZ, Attila et al. *The Year of Rearrangement: The Populist Right and the Far Right in Contemporary Hungary*. Budapest: Political Capital Kft. and Social Development Institute Kft, 2017. s. 97. ISBN 978-963-9607-24-8.

¹¹² BOHÁČEK, Petr. *We have to help refugees, fight populism and work with EU says Jobbik deputy* [online]. European Security Journal, 2018. [cit. 2020-05-04]. Dostupné na: <https://www.esjnews.com/jobik-interview>

strana sa prudko posunula doprava, keď hovorila o zachovaní maďarskej etnickej homogenity.¹¹³ Jobbik zintenzívnil útoky a vyzval na väčšie úsilie o riešenie sociálnej nerovnosti v Maďarsku a zvrátenie odchodu pracujúcich do bohatších krajín západnej Európy.¹¹⁴ Jobbikova taktika je zameranie sa na 40 najlepších volebných obvodov, všetky z nich mimo Budapešti a väčšinou vo vidieckych oblastiach, a tým necháva ľavicovým a zeleným stranám priestor na rozbitie Fideszu v mestských oblastiach. Jobbik taktiež vylúčil akúkoľvek možnú koalíciu s Fideszom alebo socialistami, ale zároveň naznačil, že by mohol spolupracovať s menšími stranami.¹¹⁵

¹¹³ DUNAI, Marton. *Hungary's Jobbik eyes election gains after ditching far-right views*. [online]. Reuters, 2018. [cit.2020-05-05]. Dostupné na: <https://www.reuters.com/article/us-hungary-election-jobbik/hungarys-jobbik-eyes-election-gains-after-ditching-far-right-views-idUSKBN1GY2BT>

¹¹⁴ DUNAI, Marton. *Hungary's Jobbik eyes election gains after ditching far-right views*. [online]. Reuters, 2018. [cit.2020-05-05]. Dostupné na: <https://www.reuters.com/article/us-hungary-election-jobbik/hungarys-jobbik-eyes-election-gains-after-ditching-far-right-views-idUSKBN1GY2BT>

¹¹⁵ Ibid

Záver

Migračná kríza priniesla mnoho otázok o samotnej migrácii, utečencoch a o ich riešení. Tieto rekordné migračné vlny neskôr utíchli, ale aj napriek tomu problém úplne nevymizol. Prechod cez Stredozemné more je naďalej nebezpečným pre mnoho osôb, kde každoročne zahynie niekoľko stoviek až tisíc migrantov. Tento nával poukázal na nedostatky v európskom azylovom systéme, keďže sa nerátalo s tak vysokým počtom prichádzajúcich. Nejednalo sa len o legálne vstupy do krajín EÚ, ale aj o nelegálne prekročenie schengenských hraníc.

V Maďarsku môžeme vidieť jej jasný vplyv na aktuálnu politiku, s Viktorom Orbánom na čele. Vo všeobecnosti platí, že jeho vláda sa vysporiadala s touto krízou tvrdým spôsobom. Postavenie plotov spôsobilo to, že hlavná migračná trasa, ktorá bola cez Srbsko smerom do Maďarska sa tak presmerovala zo Srbska do Chorvátska a následne do Slovinska. Vplyvom migračnej krízy sa v Maďarsku posilnil trend nacionalizmu. Aj keď mnohými európskymi predstaviteľmi riešenia migračnej krízy Orbánovou vládou nie sú vnímané pozitívne, na domácej pôde má stále popularitu. Vláda naďalej kritizuje Brusel a tvrdí, že Maďarsko dalo vzorový model pri riešení tejto krízy.

Jobbik na druhej strane prešiel do miernejšieho postoja, ale neupustil úplne od svojich názorov na migračnú krízu. Síce tvrdí, že strana sa presmerovala viac do centra, no i tak vnímame skôr pravicovo-konzervatívne názory. Aj naďalej tvrdí, že migranti sú pre Maďarsko nebezpečenstvom, avšak nechce riešiť túto situáciu tak radikálne ako Fidesz. Teda z niekdajších blízkych partnerov so spoločnými hodnotami sa stali súpermi bojujúci o hlasy centristov až pravičiarov.

Bakalárskou prácou sa nám podarilo dosiahnuť vytýčený cieľ, ktorým bolo analyzovať migračnú krízu ako takú spolu s jej vplyvom na vybrané pravicové strany v Maďarsku. Na základe zistených informácií konštatujeme, že vyriešenie tejto situácie nie je ani zďaleka pri konci. Maďarsko si stále drží anti-imiračný postoj a len ďalší politický priebeh či už v Európskej únii, alebo v samotnom Maďarsku ukáže, či si tento postoj udrží aj naďalej.

Zdroje

Knižné zdroje

- [1] BROWMAN, John S. *Kronika dějin 20. století*. Praha: COLUMBUS, spol. s.r.o., 1993. 280 s. ISBN 80-901578-2-3.
- [2] ČERNÝ, Petr. *Politický extrémizmus*. Praha: Eurolex Bohemia, 2005. 205 s. ISBN 80-86861-86-4.
- [3] DUVERGER, Maurice. *Les partis politiques*. 10 vyd. Paříž: Armand Colin, 1981. 565 s. ISBN 2020060027.
- [4] EATWELL, Roger – GOODWIN, Matthew. *National Populism: The revolt against Liberal Democracy*. Spojené královstvo: Penguin Random House, 2018. 287 s. ISBN 978-0-241-31201-8.
- [5] GEDDES, Andrew – SCHOLTEN, Peter. *The politics of migration & immigration in Europe, 2nd edition*. India: Replika Press Pvt Ltd, 2016. 270 s. ISBN 978-1-84920-468-2.
- [6] GOODWIN-GILL, Guy S. *Refugee in International Law: Second edition*. Oxford: Oxford University Press, 1996. 624 s. ISBN 978-0198260202.
- [7] HAULÍK, Tomáš – HOTÁR, Viliam S. *Politológia: Terminologický a výkladový slovník*. Trnava: Univerzita sv. Cyrila a Metoda, 2010. 589 s. ISBN 978-80-89241-34-7.
- [8] HEYWOOD, Andrew. *Politics: Fourth edition*. China: Palgrave Macmillan, 2013. 496 s. ISBN 978-0-230-36338-0.
- [9] HOBSBAWM, Eric John Ernest. *Nations and Nationalism since 1780: Second edition*. Cambridge: Cambridge University Press, 1993. 202 s. ISBN 978-1107604629.
- [10] HOFMEISTER, Wilhelm – KARSTEN, Grabow. *Political Parties: functions and organisation in democratic societies*. Singapur: Konrad Adenauer Stiftung, 2011. 99 s. ISBN 978-981-40-2283-5.
- [11] JUHÁSZ, Attila et al. *The Year of Rearrangement: The Populist Right and the Far Right in Contemporary Hungary*. Budapešť: Political Capital Kft. and Social Development Institute Kft, 2017. 97 s. ISBN 978-963-9607-24-8.
- [12] KARVONEN, Lauri – KUHNLE, Stein – LIPSET, Seymour Martin. *Party Systems and Voter Alignments Revisted*. New York/London: The Free Press, 2001. 328 s. ISBN 0-203-46932-1.

- [13] LISI, Marco. *Party System Change, the European Crisis and the State of Democracy*. New York: Routledge, 2019. 365 s. ISBN: 978-1-138-55008-7.
- [14] NATIONAL DEMOCRATIC INSTITUTE. *Political parties and democracy in theoretical and practical perspectives*. Washington: National Democratic Institute. 2013. 145 s. ISBN 978-1-880134-39-9.
- [15] NOVÁK, Miroslav. *Systémy politických stran: úvod do jejich srovnávacího studia*. 1 vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997. 265 s. ISBN 80-85850-22-2.
- [16] SARTORI, Giovanni. *Parties and Party Systems: A Framework for Analysis*. Spojené kráľovstvo: ECPR Press, 2005. 343 s. ISBN 978-0-9547966-1-7.

Zborníky

- [1] VASILEOVÁ, Petra. Chápanie pojmu demokracia u Platóna. In: *8. študentská vedecká konferencia: zborník plných príspevkov*. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, 2013, vyd. 1, 1134 s. ISBN: 978-80-555-0770-5.

Ostatné zdroje

- [1] 2009/299/SVV: 2002 Rámcové rozhodnutie rady z 13. júna 2002 o európskom zatykači a o postupoch odovzdávania osôb medzi členskými štátmi. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:02002F0584-20090328&from=EN>
- [2] ANONYM. „*We must stop Brussels!*“ *referendum booklet warns Hungarians*. [online]. The Budapest Beacon, 2016. [cit.2020-04-16]. Dostupné na: <https://budapestbeacon.com/we-must-stop-brussels-referendum-booklet-warns-hungarians/>
- [3] ANONYM. *Amsterdamská zmluva*. [online]. Európsky parlament [cit. 2020-06-03]. Dostupné na: <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/sk/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/treaty-of-amsterdam>
- [4] ANONYM. *Asylum seekers in Hungary and persons granted international protection status (2000–)*. [online]. Hungarian Central Statistical Office. [cit. 2020-05-04]. Dostupné na: https://www.ksh.hu/docs/eng/xstadat/xstadat_annual/i_wvn003.html#
- [5] ANONYM. *Communication from the commission to the European parliament, the Council, the European economic and social committee and the committee of the regions: A European agenda on migration*. [online]. Európska komisia, 2015. [cit.1.5.2020]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/home->

- affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/communication_on_the_european_agenda_on_migration_en.pdf
- [6] ANONYM. *Countries*. [online]. EUROPA, 2020. [cit. 2020-8-3]. Dostupné na: https://europa.eu/european-union/about-eu/countries_en#joining-the-eu
- [7] ANONYM. *European Union action plan to combat terrorism*. [online]. Európsky parlament, 2002. [cit. 2020-06-03]. Dostupné na: <https://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%2013909%202002%20REV%201>
- [8] ANONYM. *Hungary passes 'Stop Soros' law banning help for migrants*. [online]. BBC, 2018. [cit. 2020-05-04]. Dostupné na: <https://www.bbc.com/news/world-europes-44546030>
- [9] ANONYM. *Hungary*: [online]. EUROPA, 2020. [cit. 2020-03-08]. Dostupné na: https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries/hungary_en
- [10] ANONYM. *HUNGARY: Parliament Chamber: Orszaggyules*. [online]. Inter-parliamentary union, 1994. [cit. 2020-04-02]. Dostupné na: http://archive.ipu.org/parline-e/reports/arc/2141_94.htm
- [11] ANONYM. *Chronologický prehľad – riešenie migračných tlakov*. [online]. Európska rada a Rada Európskej únie, 2020. [cit. 2020-05-01]. Dostupné na: <https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/migratory-pressure/history-migratory-pressure/>
- [12] ANONYM. *Maďarsko sa pridáva k Slovensku. Pre kvóty žaluje Radu EÚ*. [online]. EURACTIV, 2015 [cit. 2020-05-03]. Dostupné na: <https://euractiv.sk/section/zahranicie-a-bezpecnost/news/maďarsko-sa-pridava-k-slovensku-pre-kvoty-zaluje-radu-eu-024608/>
- [13] ANONYM. *Migračná kríza*. [online]. Európska komisia, 2017. [cit. 2020-08-03]. Dostupné na: <https://op.europa.eu/webpub/com/factsheets/migration-crisis/sk/>
- [14] ANONYM. *Nástroj pre utečencov v Turecku: členské štáty sa dohodli na podrobnostiach dodatočného financovania*. [online]. Európska rada a Rada Európskej únie, 2018. [cit. 2020-05-01]. Dostupné na: <https://www.consilium.europa.eu/sk/press/press-releases/2018/06/29/facility-for-refugees-in-turkey-member-states-agree-details-of-additional-funding/>

- [15] ANONYM. *Nástup „lepších Maďarov“*. [online]. .týždeň, 2009. [cit.2020-04-07]. Dostupné na: <https://www.tyzden.sk/casopis/4805/nastup-lepsich-madarov/>
- [16] ANONYM. *Nový strategický program na roky 2019-2024*. [online]. Európska rada a Rada Európskej únie, 2019. [cit. 2020-05-01]. Dostupné na: <https://www.consilium.europa.eu/sk/press/press-releases/2019/06/20/a-new-strategic-agenda-2019-2024/>
- [17] ANONYM. *Over 3,770 Migrants Have Died Trying to Cross the Mediterranean to Europe in 2015*. [online]. Missing migrants. [cit. 2020-04-29]. Dostupné na: <https://missingmigrants.iom.int/over-3770-migrants-have-died-trying-cross-mediterranean-europe-2015>
- [18] ANONYM. *Record number of over 1.2 milion first time asylum seekers registered in 2015*. [online]. Euriostat, 2016. [cit. 2020-05-01]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/7203832/3-04032016-AP-EN.pdf/790eba01-381c-4163-bcd2-a54959b99ed6>
- [19] ANONYM. *Schengen Borders Code: agreement to reinforce checks at external borders*. [online]. European Council, 2018. [cit. 2020-05-01]. Dostupné na: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/12/07/systematic-checks/>
- [20] ANONYM. *Special meeting of the European Council, 23 April 2015 – statement*. [online]. European Council, 2015. [cit. 2020-04-29]. Dostupné na: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2015/04/23/special-euco-statement/>
- [21] ANONYM. *Terorizmus v EÚ od roku 2015*. [online]. Európsky parlament, 2019. [cit.2020-03-08]. Dostupné na: <https://www.europarl.europa.eu/news/sk/headlines/security/20180703STO07127/terorizmus-v-eu-od-roku-2015>
- [22] ANONYM. *Valletta summit, 11-12 November 2015: Action plan*. [online]. Európska rada a Rada Európskej únie. [cit. 2020-05-01]. Dostupné na: https://www.consilium.europa.eu/media/21839/action_plan_en.pdf
- [23] ANONYM. *Zmluva o Európskej únii (ZEÚ)/ Maastrichtská zmluva*. [online]. Európsky parlament [cit. 2020-03-06]. Dostupné na: <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/sk/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/maastricht-treaty>

- [24] ANONYM. *História Európskej únie*. [online]. EUROPA [cit. 2020-01-3]. Dostupné na: https://europa.eu/european-union/about-eu/history_sk#prikopn%C3%ADcie%C3%BA
- [25] ANONYM. *Hungary Historical Development*. [online]. Európska komisia, 2020. [cit. 2020-04-06]. Dostupné na: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/historical-development-35_en
- [26] ANONYM. *Obnova rozdeleného kontinentu*. [online]. Dom Európskej histórie [cit. 2020-01-03] Dostupné na: <https://historia-europa.ep.eu/sk/stala-vystava/obnova-rozdeleneho-kontinentu>
- [27] ANONYM. *Orban: Gazdasági bevándorlóknak nem adunk menedéket*. [online]. Index, 2015. [cit. 2.5.2020]. Dostupné na internete: https://index.hu/belfold/2015/01/11/orban_gazdasagi_bevandorloknak_nem_adunk_menedeket/
- [28] BECKER, Frans., CUPERUS, René. *The Party Paradox: Political Parties Between Irrelevance and Omnipotence. A View From the Netherlands*. [online]. Friedrich Ebert Stiftung, 2004. 11 s. [cit. 2020-04-02]. Dostupné na: <https://library.fes.de/pdf-files/id/02104.pdf>
- [29] BERNÁT, Anikó – KERTÉSZ, Anna – TÓTH, Fruszina Márta: *Solidarity Reloaded: Volunteer and Civilian Organization during the Migration Crisis in Hungary*. [online]. Review of Sociology, 2016. s. 2. Dostupné na: http://real.mtak.hu/51723/1/29_52_veg.pdf
- [30] BOHÁČEK, Petr. *We have to help refugees, fight populism and work with EU says Jobbik deputy*. [online]. European Security Journal, 2018. [cit. 2020-05-04]. Dostupné na: <https://www.esjnews.com/jobbik-interview>
- [31] DE LA BAUME, Maïa. *Angela Merkel defends open border migration policy*. [online]. Politico, 2017. [cit. 2020-05-01]. Dostupné na: <https://www.politico.eu/article/angela-merkel-defends-open-border-migration-refugee-policy-germany/>
- [32] DUNAI, Marton – THAN, Krisztina. *Hungary's Fidesz wins historic two-thirds mandate*. [online]. EUTERS, 2010. [cit. 2020-04-13]. Dostupné na: <https://www.reuters.com/article/us-hungary-election/hungarys-fidesz-wins-historic-two-thirds-mandate-idUSTRE63O1KB20100425>

- [33] DUNAI, Marton. *Hungary's Jobbik eyes election gains after ditching far-right views*. [online]. Reuters, 2018. [cit.2020-05-05]. Dostupné na: <https://www.reuters.com/article/us-hungary-election-jobbik/hungarys-jobbik-eyes-election-gains-after-ditching-far-right-views-idUSKBN1GY2BT>
- [34] EURÓPSKA KOMISIA. *Zosúladovali balík nového legislatívneho rámca (NLR): Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu a rade*. [online]. 2011. [cit. 2020-08-03] Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011DC0763&from=FR>
- [35] EURÓPSKY PARLAMENT A RADA EURÓPSKEJ ÚNIE. *Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1624 (1)*. [online]. Úradný vestník Európskej únie, 2016. [cit. 2020-05-01]. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/sk/TXT/?uri=CELEX:32016R1624>
- [36] GABRIŽOVÁ, Zuzana – TASR. *Maďarsko Európu čoraz viac znepokojuje, členovia európskych ľudovcov hovoria dosť*. [online]. EURACTIV, 2020 [cit. 2020-05-04]. Dostupné na: <https://euractiv.sk/section/buducnost-eu/news/maďarsko-europu-coraz-viac-znepokojuje-clenovia-europskych-ludovcov-hovoria-dost/>
- [37] HRUŠOVSKÝ, Marek. Teoretické vymedzenie pojmu politickej strany. In *Slovenská politická revue*. [online]. Trnava: Katedra politológie – Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, 2004, roč. 4, č. 2, 11. s. ISSN: 1335-9096. Dostupné na: http://sjps.fsvucm.sk/Articles/04_2_3.pdf
- [38] JOANNIN, Pascale. *Unsurprisingly outgoing Prime Minister Viktor Orban wins the general election in Hungary*. [online]. Fondation Robert Schuman, 2014. [cit. 2020-04-14]. Dostupné na: <https://www.robert-schuman.eu/en/doc/oeo/oeo-1493-en.pdf>
- [39] JUHÁSZ, Attila – KREKÓ, Péter – Political capital Institute. *Desperate Search for the lost popularity – Governmental campaign against refugees and migrants in Hungary*. [online]. Friedrich Ebert Stiftung, 2015. s. 9. [cit. 2020-05-04]. Dostupné na: <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/budapest/11351.pdf>
- [40] KREKÓ, Péter – HUNYADI, Bulscú – SZICHERLE, Patrik. *Anti-Muslim populism in Hungary: From the margins to the mainstream*. [online]. Brookings, 2019. Dostupné na: <https://www.brookings.edu/research/anti-muslim-populism-in-hungary-from-the-margins-to-the-mainstream/>
- [41] LEHÓCZKI, Balász. *Generálny advokát Bot navrhuje, aby Súdny dvor zamietol žaloby Slovenska a Maďarska proti dočasnému mechanizmu povinného premiestnenia*

- žiadateľov o azyl*. [online]. Súdny dvoj Európskej únie, 2017.[cit. 2020-05-04]. Dostupné na: <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2017-07/cp170088sk.pdf>
- [42] LENČ, Jozef. Pojem náboženská politická strana v kontexte definície politických strán. In *Slovenská politická revue*. [online]. Trnava: Katedra politológie – Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, 2006, roč. 6, č.2, 21 s. ISSN: 1335-9096. Dostupné na: http://sjps.fsvucm.sk/Articles/06_2_4.pdf
- [43] MARUME, S.B. – CHIKASHA, A. – NDUDZO, D. Political Parties. In: *Journal Mechanical and Civil Engineering*. [online]. Zimbabwe Open University. IOSR Journal of Mechanical and Civil Engineering. Jul.-Aug. 2016. roč. 13, č. 4, s. 140-152. ISSN 2278-1684. Dostupné na: <http://www.iosrjournals.org/iosr-jmce/papers/vol13-issue4/Version-7/S130407140152.pdf>
- [44] Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. *Koncepcia boja proti extrémizmu na roky 2015 – 2019*. [online]. Bratislava, 2015, 11 s. [cit.2019-11-02]. Dostupné na: http://www.minv.sk/swift_data/source/verejna_sprava/osza/aktuality/31082016c.pdf
- [45] NATIONAL DEMOCRATIC INSTITUTE. *Political parties and democracy in theoretical and practical perspectives*. Washington: National Democratic Institute. 2013. 145 s. ISBN 978-1-880134-39-9.
- [46] NEJEDLÝ, Tomáš. *Orbán a Fico? Dve tváre jednej mince*. [online]. Hospodárske noviny, 2010. [cit. 2020-04-06]. Dostupné na: <https://slovensko.hnonline.sk/312287-orban-a-fico-dve-tvare-jednej-mince>
- [47] NOVAK, Benjamin. *Hungarian government launches xenophobic billboard campaign*. [online]. The Budapest Beacon, 2015. [cit. 2.5.2020]. Dostupné na internete: <https://budapestbeacon.com/hungarian-government-launches-xenophobic-billboard-campaign/>
- [48] PAUHOFOVÁ, Iveta – STEHLÍKOVÁ, Beáta. Agnoskácia súvislostí nezamestnanosti a mzdového vývoja v SR, ČR a Maďarsku. In *Working Papers*. [online]. Bratislava: Ekonomický ústav SAV, 2017. ISSN 1337-5598. Dostupné na: http://www.ekonom.sav.sk/uploads/journals/357_wp_90_pauhofova_stehlikova_2017.pdf
- [49] PEŤOVÁ, Anna. *Náš kráľ – Svätý Štefan uhorský*. [online]. Postoj, 2011. [cit. 2020-03-08]. Dostupné na: <https://blog.postoj.sk/7921/nas-kral-svaty-stefan-uhorsky>

- [50] RETTMAN, Andrew. *Hungary's anti-migrant fence draws rebuke*. [online]. euobserver, 2015. [cit. 2.5.2020]. Dostupné na internete: <https://euobserver.com/justice/129176>
- [51] ROOSEVELT, Franklin – STALIN, Joseph – WINSTON, Churchill. *Yalta (Crimea) Conference: Declaration of Liberated Europe*. [online]. Wilson Center Digital Archive, 1945 [cit. 2020-01-3]. Dostupné na: https://digitalarchive.wilsoncenter.org/assets/media_files/000/006/625/6625.pdf
- [52] SAEED, Saim. *Hungary starts work on second border fence*. [online]. Politico, 2017. [cit. 2020-05-04]. Dostupné na: <https://www.politico.eu/article/hungary-starts-work-on-second-border-fence-migrants-refugees/>
- [53] SITA. *Orbán šije volebný zákon na svoju mieru*. [online]. Pravda, 2011. [cit.2020-04-14]. Dostupné na: <https://spravy.pravda.sk/svet/clanok/240465-orban-sije-volebny-zakon-na-svoju-mieru/>
- [54] SVRČEK, Dušan. *Teroristický útok v Londýne*. [online]. EURACTIV, 2005 [cit. 2020-03-06]. Dostupné na: <https://euractiv.sk/section/zahranicie-a-bezpecnost/opinion/teroristicky-utok-v-londyne/>
- [55] ŠTEVULOVÁ, Zuzana. *Od kláštorov a nórskeho polárnika až po globálnu dohodu o utečencoch*. [online]. EURACITYV, 2017 [cit. 2020-05-03]. Dostupné na: <https://euractiv.sk/section/vonkajsie-vztahy/opinion/od-klastorov-norskeho-polarnika-az-po-globalnu-dohodu-o-utecencoch/>
- [56] TARNOFF, Curt. *The Marshall Plan: Design, Accomplishments, and Significance*. [online]. Congressional Research, 2018. [cit. 2020-01-03] s. 1-3. Dostupné na: <https://fas.org/sgp/crs/row/R45079.pdf>
- [57] TASR. *Turecko otvorilo dvere: Do Európy prešlo vyše 36 000 migrantov*. [online]. Pravda, 2020 [2020-05-08]. Dostupné na: <https://spravy.pravda.sk/svet/clanok/544068-grecko-posilnilo-aj-kontroly-v-morskych-uzinach-proti-migrantom/>
- [58] WALKER, Shaun. *Hungarian leader says Europe is now 'under invasion' by migrants*. [online]. The Guardian, 2018. [cit. 2020-05-04]. Dostupné na: <https://www.theguardian.com/world/2018/mar/15/hungarian-leader-says-europe-is-now-under-invasion-by-migrants>
- [59] WINTOUR, Patrick. *Hungary submits plans to EU to detain all asylum seekers*. [online]. The Guardian, 2017. [cit. 2020-05-04]. Dostupné na:

- <https://www.theguardian.com/world/2017/feb/07/hungary-submits-plans-automatically-detain-all-asylum-seekers-donald-trump-viktor-orban-zoltan-kovacs>
- [60] WORLD BANK. *Financial Crisis Survey 2009, First Round*. [online]. Microdata Library, 2013. [cit. 2020-04-14]. Dostupné na: <https://microdata.worldbank.org/index.php/catalog/175>
- [61] YAR, Lucia. *Turecko odstupuje od migračnej dohody s Úniou*. [online]. EURACTIV, 2019. [cit. 2020-05-01]. Dostupné na: <https://euractiv.sk/section/vonkajsievztahy/news/turecko-odstupuje-od-migracnej-dohody-s-uniou/>
- [62] YARDLEY, Jim. *Rising Toll on Migrants Leaves Europe in Crisis; 900 May Be Dead at Sea*. [online.] The New York Times, 2015. [cit. 2020-05-01]. Dostupné na: <https://www.nytimes.com/2015/04/21/world/europe/european-union-immigration-migrant-ship-capsizes.html>
- [63] ZGUT, Edit – CSEHI, Robert. *Populizmus v Maďarsku a Poľsku: Rovnaké tóny, odlišný orchester*. [online]. EURACTIV, 2019. [cit. 2020-05-04]. Dostupné na: <https://euractiv.sk/section/buducnost-eu/opinion/populizmus-v-madarsku-a-polsku-rovnake-tony-odlisny-orchester/>